

Chemická ekologie

Chemická komunikace

Vědní obor: chemicky zprostředkované interakce mezi organismy

- komunikace mezi organismy
- obranné látky

Veškeré organismy vypouštějí chemické signály a reagují na pachy ostatních

- chemické signály slouží pro rychlé, jednoduché a jednoznačné předání informací nezbytných pro život

- u člověka nemá chemická komunikace rozho

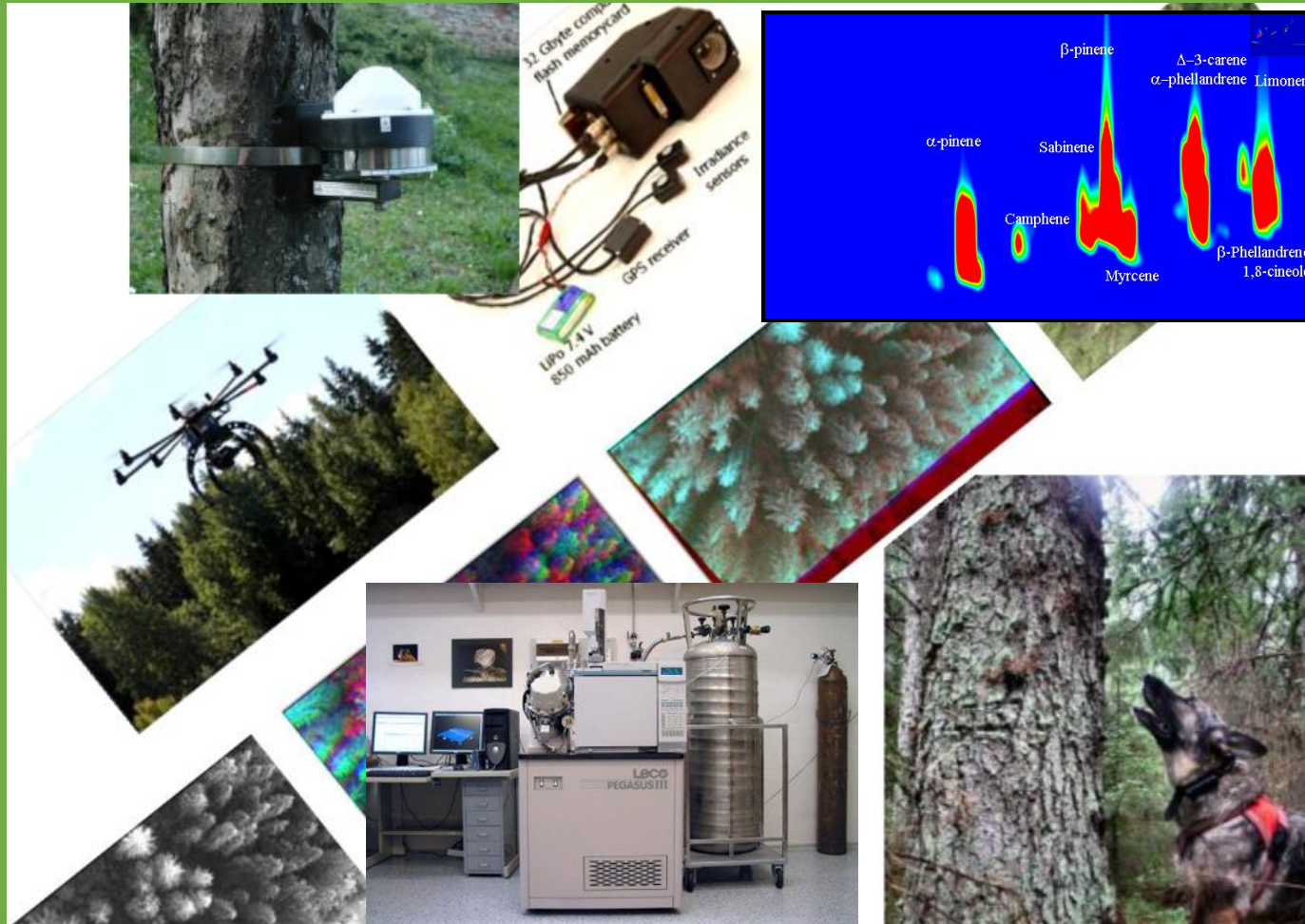
- u rostlin je chemická komunikace nejmladší disciplinou

Vědecká laboratoř chemické ekologie

EXTEMIT-K - exceletní tým pro mitigaci

Zahlazování následků klimatických změn v lesnictví

- Prof. RNDr. Jan Žďárek: Hmyzí rodiny a státy, 2013, Academia ISBN 978-80-200-2225-7
- Jan Žďárek, Petr Zahradník, Jan Liška Feromony v ochraně lesa, 1993, Ministerstvo zemědělství ISBN 80-7084-068-4
- Pheromones and Animal Behaviour, T. D. Wyatt (2014) Cambridge University Press, Cambridge, 2003. 978-0-521-11290-1
- Pine Bark Beetles. C. Tittiger and GJ. Blomquist (Eds.) Academic Press Elsevier 2019, Hardcover ISBN: 780128027233 eBook ISBN: 9780128027448
- Techniques in Pheromone Research, Hummel HE and Miller TA (Eds.) (1984) Part of the Springer Series in Experimental Entomology book series (SSEXP)
<https://doi.org/10.1007/978-1-4612-5220-7> . PRINT ISBN 978-1-4612-9743-7 Online ISBN 978-1-4612-5220-

Ohrožení hmyzem? - Neobvyklá setkání po 40 letech
[Jan Žďárek](#)

Academia 2021

Komunikace

- předávání nebo výměna informací mezi organismy
- je zprostředkována souborem znaků nebo signálů sdílených odesilatelem i příjemcem

Komunikační prostředky živočichů

optické

pohyby, posunky, mimika, výrazné zbarvení části těla

akustické

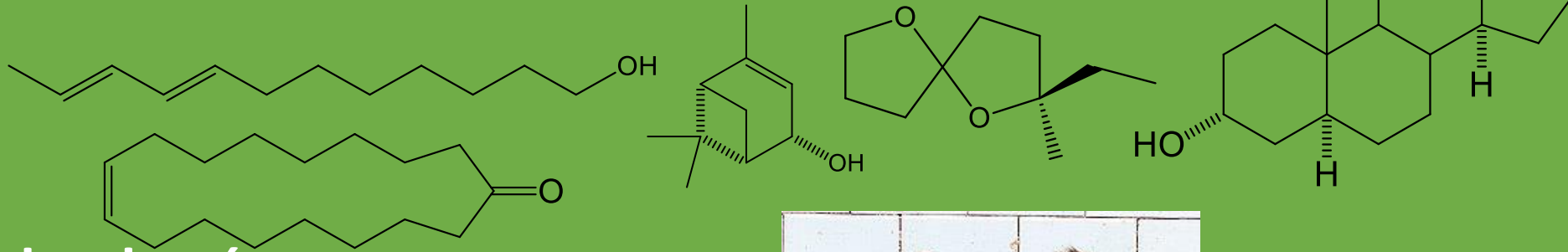
zpěv ptáků, bubnování do ozvučných předmětů, stridulace hmyzu

Komunikační prostředky živočichů

chemické

semiochemikálie ze sekretů exokrinních žláz

dotykové

kontaktní signály při páření,
péče o tělní pokryv

elektrické

známé u některých čeledí ryb

Ekologie (ecology)

vzájemné vztahy mezi organismy či skupinami organismů a jejich prostředím

Environmentální vědy (environmental science)

škodlivé vlivy na životní prostředí

Chemická ekologie (chemical ecology)

chemicky zprostředkované interakce mezi organismy
komunikace mezi organismy

Typy interakcí:

hmyz - hmyz (feromony, allomony, kairomony)

hmyz - rostlina (atraktanty z hostitelské rostliny, květní vůně)

rostlina - rostlina ("SOS signály")

interakce mezi mikroorganismy

tritrofické interakce (rostlina-hmyz-hmyz; rostlina-hmyz-rostlina;

rostlina-hmyz-pathogen)

International Society of Chemical Ecology

[About](#)[Membership](#)[Meetings](#)[Awards](#)[Employment](#)[News & Media](#)[Publications](#)[Contact & Feedback](#)

Welcome! The International Society of Chemical Ecology (ISCE) is organized exclusively for scientific purposes, and specifically to promote the understanding of interactions between organisms and their environment that are mediated by naturally occurring chemicals. Research areas include the chemistry, biochemistry and function of natural products, their importance at all levels of ecological organization, their evolutionary origin, and their practical application.

Donate to the ISCE! Visit the [donations page](#) for details.

Recent News

14 September 2022: The [USDA-ARS Chemistry Research Unit](#) at the [Center for Medical, Agricultural, and Veterinary Entomology](#) is seeking a postdoctoral researcher to study defensive compounds of maize and other crops. [\[view listing\]](#)

18 August 2022: A postdoctoral position is available in the [Department of Entomology](#) at [Texas A&M University](#) to study chemical ecology in crop-pest systems. [\[view listing\]](#)

13 July 2022: The [second issue](#) of the 2022 ISCE newsletter is published and available for viewing online! [\[view newsletters\]](#)

<https://www.chemecol.org/>

Chemická ekologie /
Chemical ecology

[Twitter@ChemEcol_org](#)

[Instagram](#)

[WeChat](#) (ID: chemecol_org, or [QR code](#))

[Facebook](#)

Semiochemikálie

(chemická řeč, přenos informace mezi organismy)

buňky (imunitní odpověď)

hmyz (sexuální chování,
regulace sociálního života)

bakterie (chemotaxe)

obratlovci (dominance,
označení teritoria)

řasy (atrakce pohlavních buněk, gamet) **člověk** (imunita, sexuální chování)

rostliny (lákání opylovačů)

Feromony

πηρειν (nésti) ηορμαν (vzrušovat)
(Karlson a Lüscher, 1959)

mezi jedinci stejného druhu

Allelochemikálie

kairomony, allomony
synomony

mezi různými druhy

Čichové a chuťové smysly hmyzu

- hledání potravy (kořisti)
- výběr partnera a páření
- výběr místa nebo hostitele pro kladení vajíček
- agregace pro překonání odporu hostitele
- regulace dostatečného prostoru a výživy
- poplach, obrana nebo útok
- organizace sociálního života

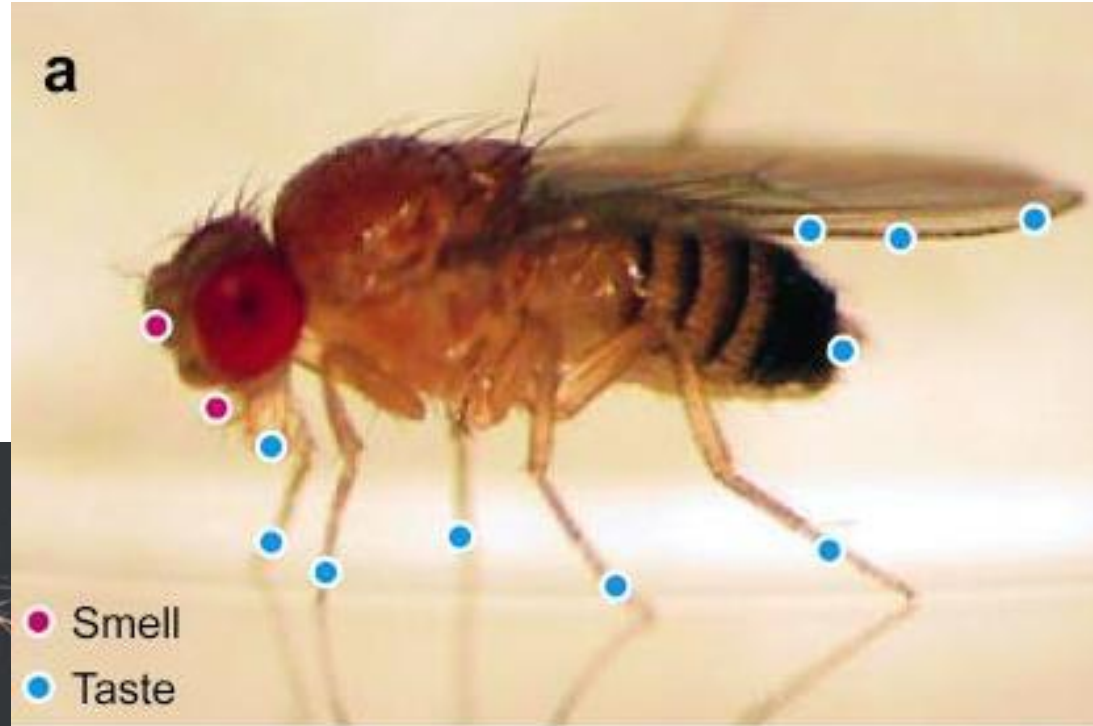
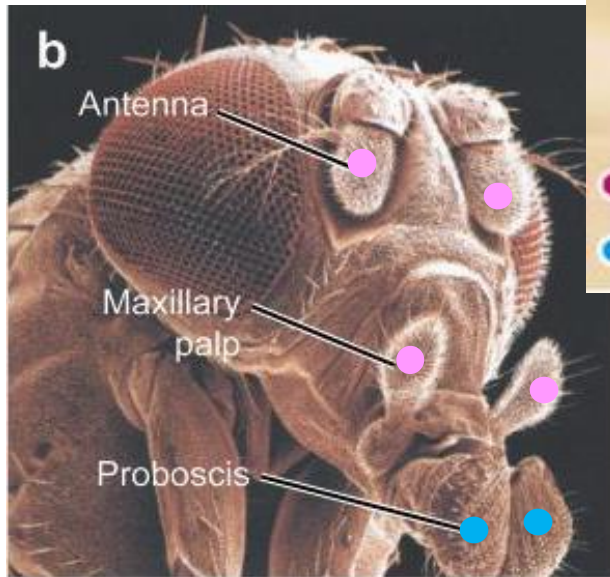
čich – přenos vzduchem (těkavé látky)

chut' – kontakt (netěkavé látky, rozpustné ve vodě)

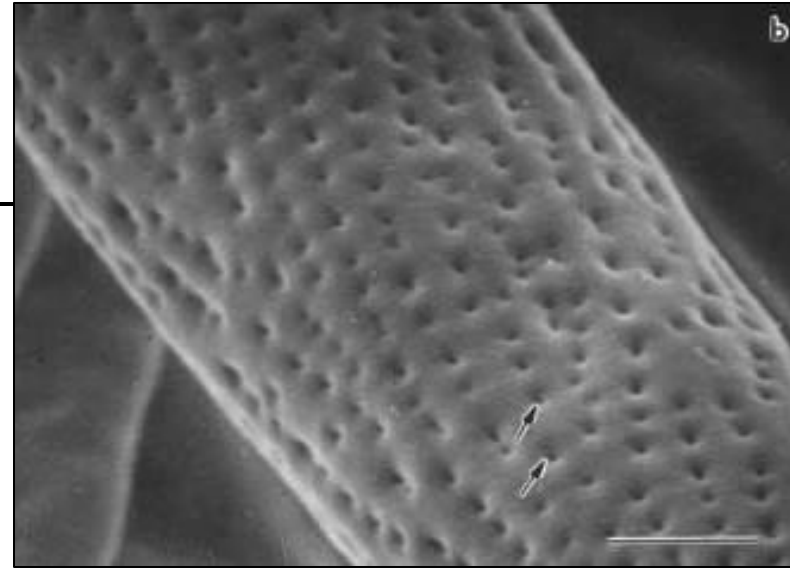
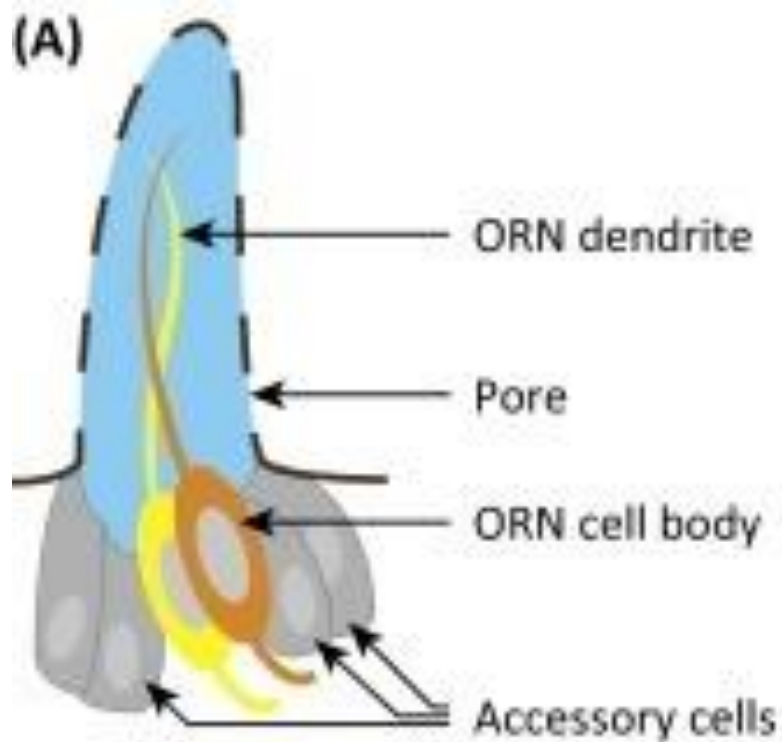
Chemické smysly

- Čich
- Chut'

Čichové sensily

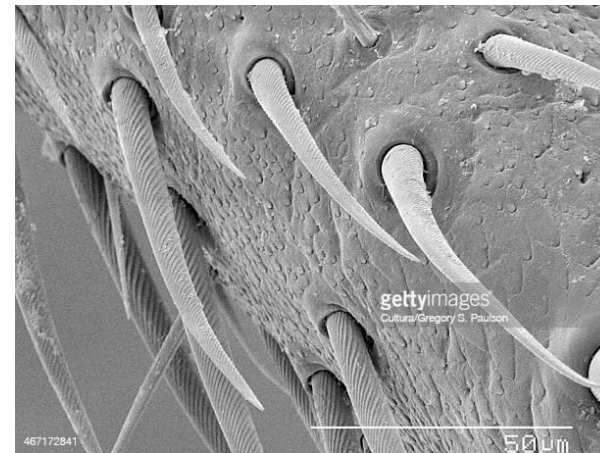
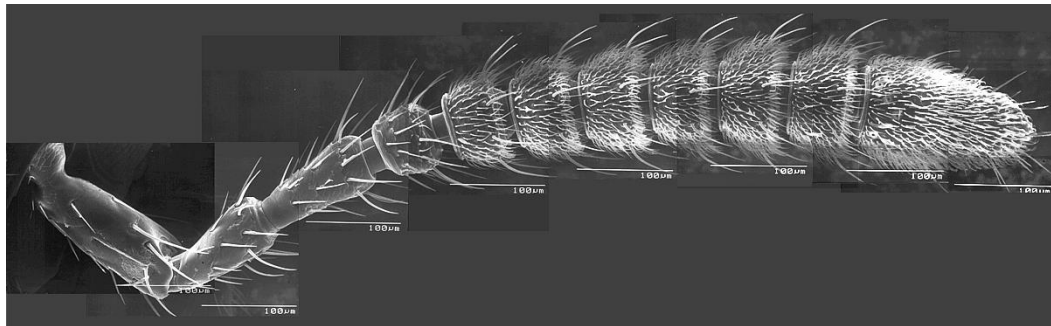
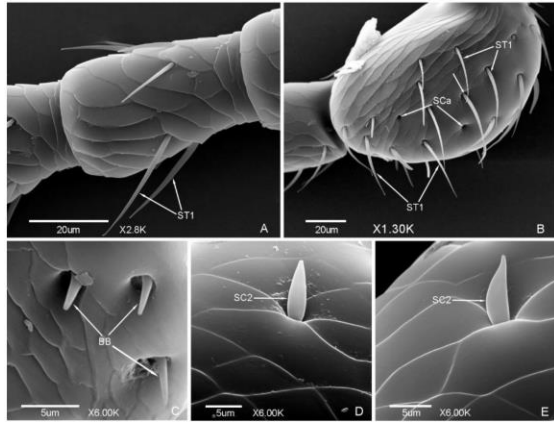

- Vůně difundují póry do nitra sensily a
- reagují s čichovými receptory na dendritech smyslových neuronů
- Vzniklé podráždění vedeno antenálním nervem do čichového laloku mozku (AL)
- Čichové smyslové neurony končí synapsemi na
- lokálních neuronech AL

Tykadla a palpy (Diptera)

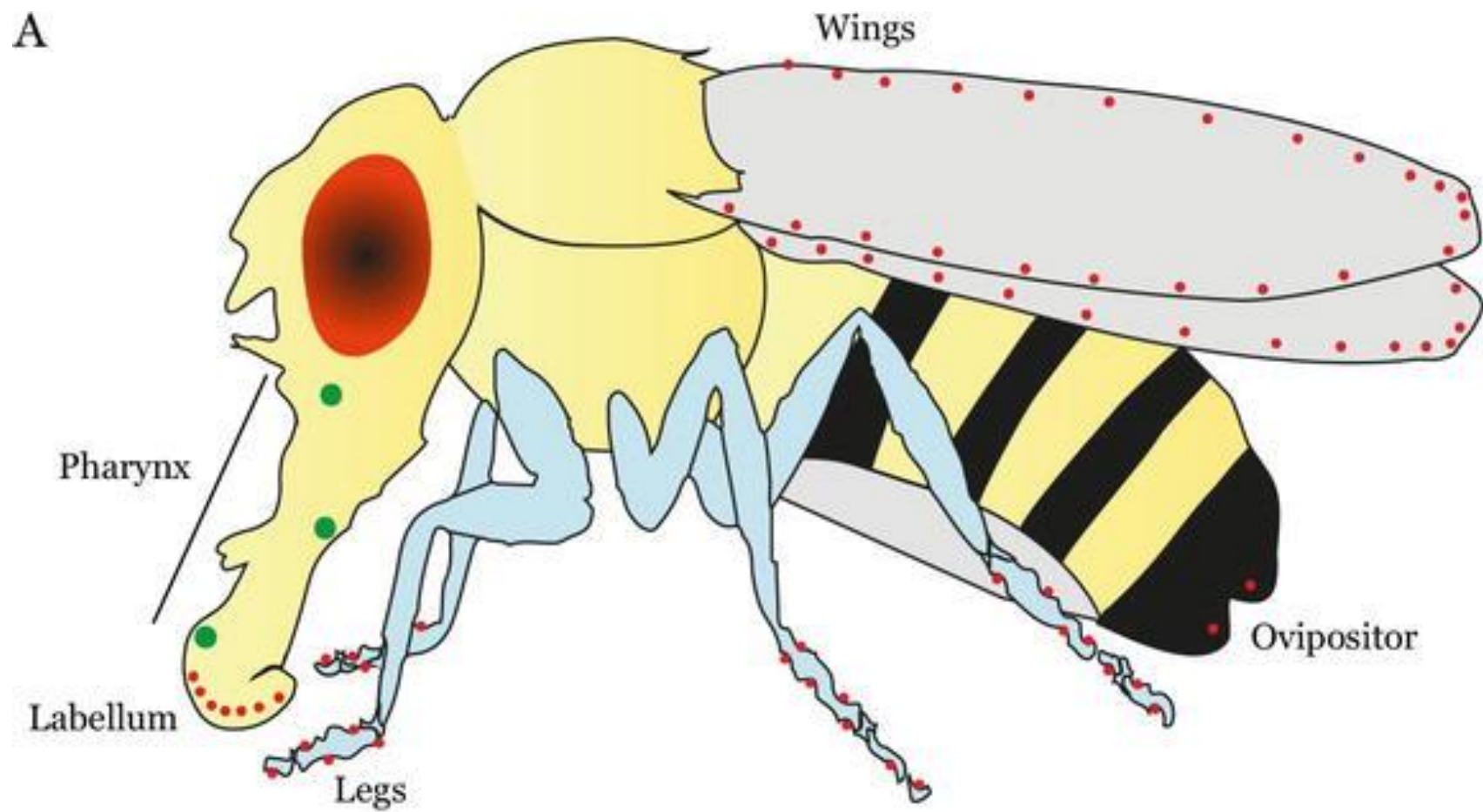
Různé morfologie: trichoidní, basikonická, coelokonická, ampullacea, placodea etc.

Tykadla

Chuť

Semiochemikálie

Feromony
vnitrodruhová komunikace

Spouštěče (releasers)
Chování

Působky (primers)
Změny fyziologie
(exohormony)

Identifikační signály
Komplexní CHCs směsi

Allomony
benefit pro vysílatele

Kairomony
benefit pro příjemce

Synomony
oboustranně
prospěšné

Allelochemikálie
mezidruhová komunikace

Feromony

Poplašné

Sexuální

Královské

Stopovací

Agregační

Historie feromonů

- 1914 Fabre J.H. samci nočních motýlů jsou schopni lokalizovat samice na velké vzdálenosti
- 1925-1939 biologické důkazy vysoké druhové specifity samičích atraktantů
- 1939 Butenant A. první pokusy izolace atraktantu bource morušového
- 1950-1961 izolace a identifikace bombykolu
- 1961 syntéza všech 4 možných isomerů
- 1959 Karlson+Lüscher zavedli pojem „feromon“ (Nature 183, 55)

bourec
morušový

Historie

rok 1959- bombykol

Bourec morušový (*Bombix mori*)

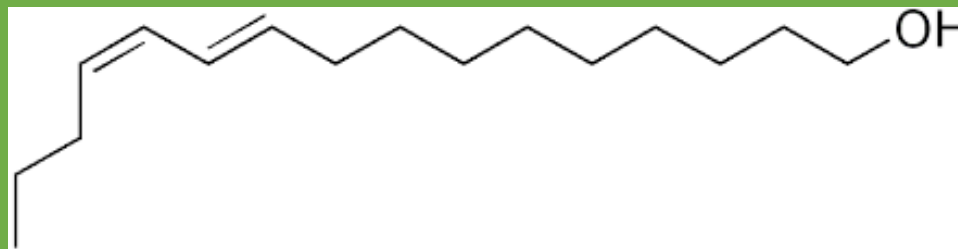
Adolf Butenandt

10 tun, 500 000 feromových žláz → 12mg

dnes 1 feromonová žláza →

0,1ng-100ng feromonu

Typy feromonů

- Sexuální
  - Atraktanty
  - Afrodisiaka
  - Identifikační signály

- Značkovací
- Agregáční
- Poplašné, disperzní atd...

Klasifikace není vždy jednoznačná
Jedna látka – může mít více funkcí

Sexuální feromony

- Atraktanty - velké vzdálenosti
- Afrodiziaka - nablízko – ovlivňují chování partnera
- Identifikační - nablízko
- Druhově specifické
- Produkce - feromonové žlázy (na křídlech, zadečku, *de novo*, sekvestrace, kutikulární uhlovodíky
- Cirkadiánní rytmicita – produkce i odpovědi často časově vymezeny – mimo toto „okénko“ na feromony nereagují

Agregační feromony

Shromáždění jedinců - potrava, páření, zimování, obrana

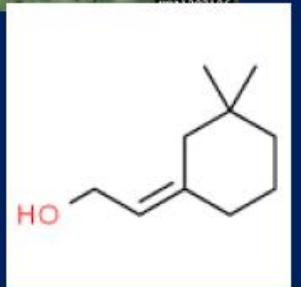
Švábi – periplanone

Kůrovci....podle druhu produkován samci/samicemi

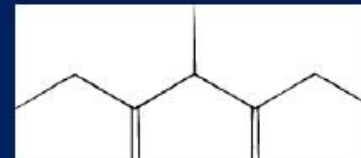
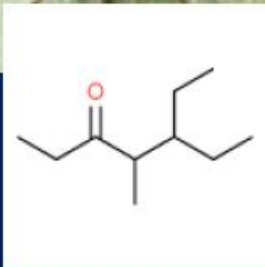
Nosatec bavlníkový, *Anthonomus grandis* – glandure

Listopas čárkovaný, *Sitona lineatus* (L) - 4-methyl-3,5-heptanoide

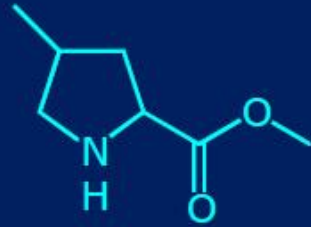

Pilousi - *Sytophylus* spp. - male-produced aggregation pheromones

Stopovací feromony

- Nesociální hmyz – housenky přástevníčků, bourovců
- Sociální hmyz - mravenci, termiti

methyl 4-methylpyrrol-2-karboxylát
„stopa“ mravenců *Atta*

Bourovec trnkový
Eriogaster catax
Feromon nebyl identifikován

© - josef hlasek
www.hlasek.com
Eriogaster catax am

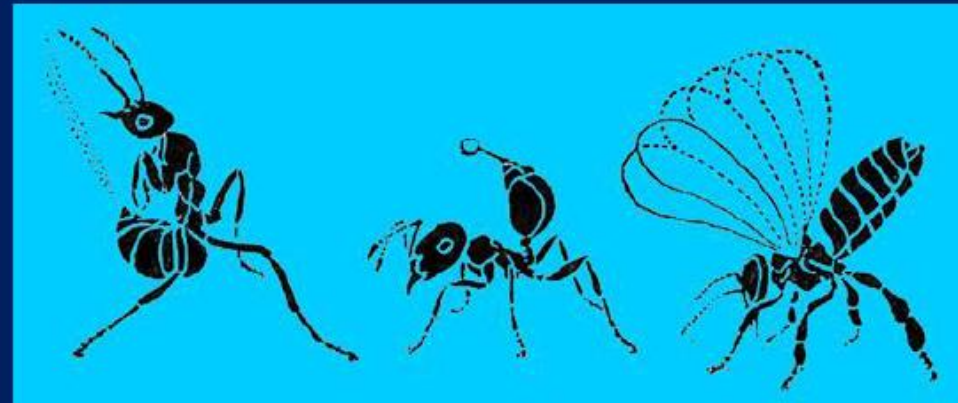
Poplašné (disperzní) feromony

- **Mšice** (β -farnesen)- reagují na něj i mravenci
- **Kříši** - samice ostnohřbetek *Umbonia* zahánějí nepřátele) atd.
- **Sociální hmyz**: kromě vosíků a čmeláků

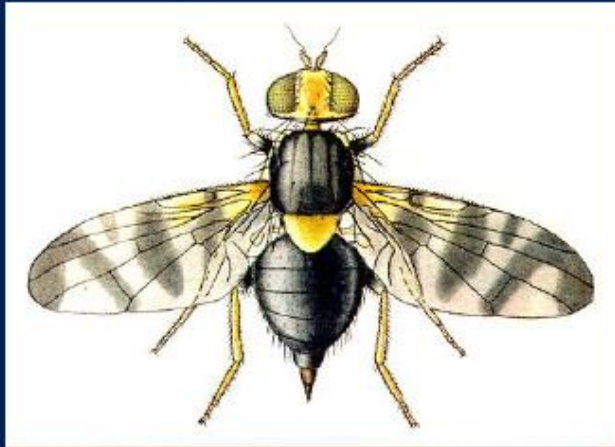
Reakce podle koncentrace - disperze, excitace, agregace, volání posil

Obranná látka (jed) je někdy zároveň poplašný feromon - včely a vosy

Značkovací feromony

Regulují populační hustotu

Vrtule třešňová (Rhagoletis cerasi)

Značkovací ovipoziční feromon

Feromonová komunikace velmi variabilní

Variabilita je umožněna unikátností čichu
- utvářen tak, aby téměř

KAŽDÁ TĚKAVÁ MOLEKULA BYLA DETEKOVATELNÁ

Detekce vůní je zprostředkována velkým souborem
± specifických čichových receptorů

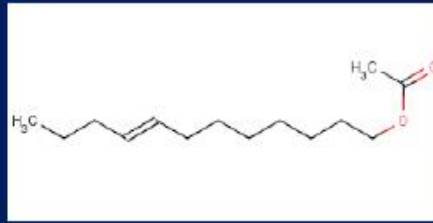
Je-li schopnost detekovat signál spojena s
vyšším reprodukčním úspěchem nebo zvyšuje pravděpodobnost přežití
selekční tlak působí na vývoj

citlivějších receptorů, expresi většího množství, ev. vznik specializovaných center v
mozku

*Příklad: Lepidoptera – vývoj vysoce specializovaných receptorů na tykadlech samců a
specifických center v mozku*

Další příklady.....

(Z)-7-Dodecen-1-yl acetate

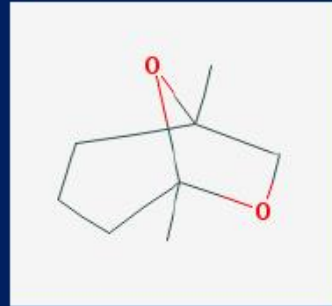
Samčí sexuální feromon slona asijského

Sexuální feromon samic Lepidopter

(1S,5R)-(-)-Frontalin

Agregační feromon kůrovců

Samčí sexuální feromon slona asijského

Sekreční orgány feromonů – feromonové žlázy

Cretonotus gangis
Arctidae
M. Boppré

- Rozmanitost feromonů
- Variabilita specializovaných sekrečních orgánů – feromonových žláz
- V druhově specifických oblastech
  - savci: kolem očí, genitálií a řitního otvoru...,
  - hmyz: specializované štětičky, vějířky a nafukovací struktury (coremata) na zadečku, křídlech, nožičkách, aj.)

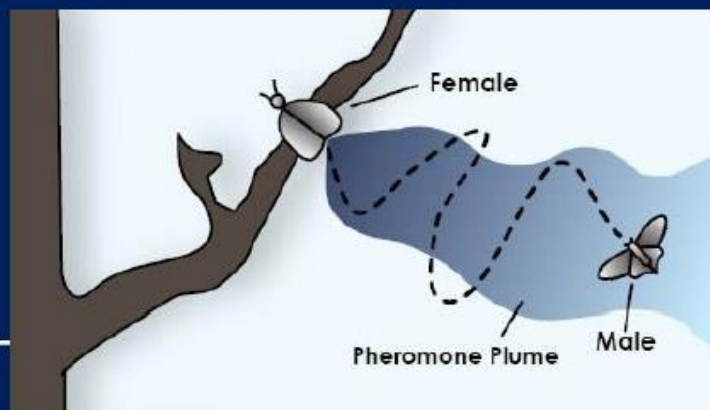
Syntéza feromonů ve žlázách

Feromony jsou syntetizovány:

- *de novo*
- získávány z **externích zdrojů** (např. agregační feromon kůrovců obsahuje komponenty získané z hostitelského stromu a látky produkované symbiotickými bakteriemi ve střevě)
- vznikají **bakteriální modifikací** primární sekrece savčí feromony)

Vlastnosti feromonů

Z uvedeného vyplývá, že

- Chemický signál nemusí působit hned
- Dokáže obcházet bariéry
- Může být nesen na velké vzdálenosti – vzduch, vodní proud
- Může informovat i poté, co původce je pryč (x zvuk a zrak) – značkovací feromony

Znázornění feromonového signálu
Unášeného vzduchem

Feromony přenášené kontaktem

- **Mravenci** se dotýkají tykadly a analyzují složité směsi chemikálií na kutikule
- Tyto tzv. **identifikační signály** se liší mezi koloniemi a jsou rozdílné mezi kastami a jedinci jedné kolonie

Vodní feromony

- Velikost molekuly a rozpustnost
- Látky:

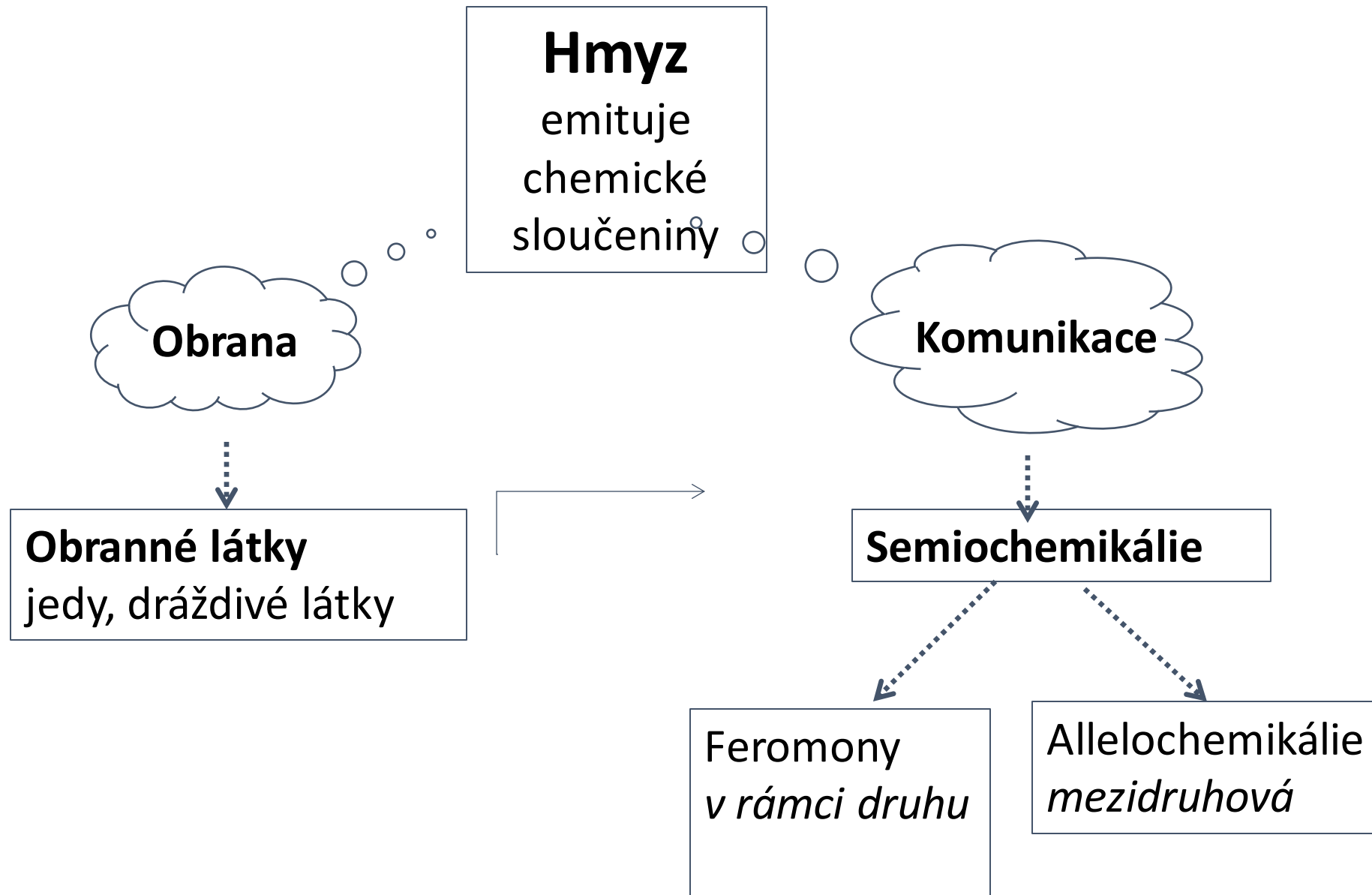
steroidy - rybí sexuální feromony – synchronizace tření

velké polární molekuly - anthopleurin - poplašný feromon mořských sasanek

Polypeptidy - shlukování larev ústřic, synchronizace larvipozice krabů, sex feromon mlže *Aplysia*, sodefrin - samčí feromon čolků.....

Podvodní páření
Samci vylučují decapeptidový feromon
sodefrin z kloakální žlázy - na nozdry samic....

Chemosemanty – mediátory chemické interakce

Obrana

- sekundární metabolity u rostlin (alkaloidy etc.)
- toxiny u hub a živočichů
- obranné sekrety
- komplexní chemické obranné strategie

Komunikace

- infochemikálie

- obě skupiny se navzájem prolínají a doplňují
- často spojeno s nechemickými typy obrany a komunikace (mimetismus, optická a akustická komunikace)

Chemická obrana

- chemická obrana ve formě intenzivně páchnoucích sekretů vyvinuta u většiny druhů
- složení: spektrum těkavých organických sloučenin (kyselin, aldehydů, ketonů, esterů a alkoholů)

Coreus marginatus (vroubenka smrdutá)

- kyseliny: octová, hexanová
- aldehydy: hex-2*E*-enal, oct-2*E*-enal, hexanal
- estery: hexyl acetát, hexyl butenoát, hexyl hexenoát
- alkoholy: hexan-1-ol, oktan-1-ol

Ploštice (Heteroptera)

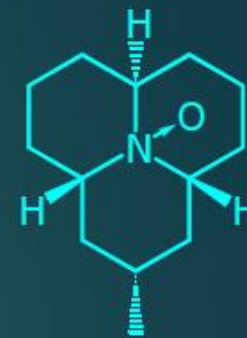
Pyrrhocoris apterus (ruměnice pospolná)

- aldehydy: hex-2*E*-enal, oct-2*E*-enal, 4-oxohex-2*E*-enal, hexa-2*E*,4*E*-dienal, dekanal
- ketony: 4-hydroxy-4-methyl-2-pentanon, 4-methylpent-3-en-2-on

slunéčka rodu *Coccinella*

- při podráždění reflexní krvácení
- obranné látky v lymfě
- hlavní aktivní složka alkaloid coccinellin
- účinný proti predátorům
- biosyntéza v organismu slunéčka

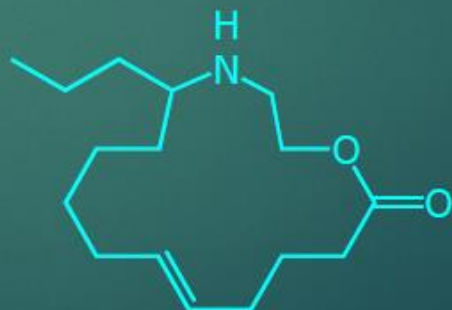

coccinellin

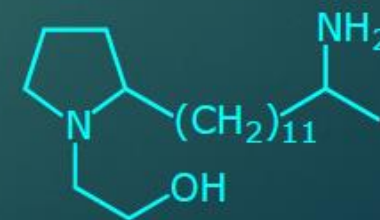

slunéčko *Epilachna varivestris*

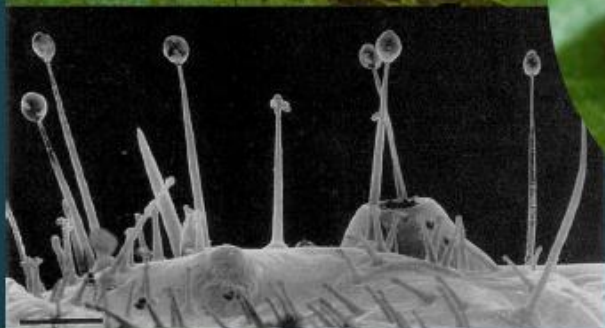
- dospělec: při podráždění reflexní krvácení
- kukla: žlaznaté choučky vylučují obranný sekret
- toxin: množství strukturně zajímavých alkaloidů

kukla (epilachnen)

lymfá dospělce

Allelochemikálie – mezidruhové komunikační prostředky

Allomony

Kairomony

Synomony

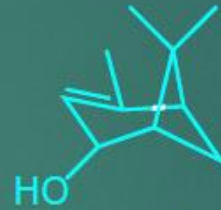
- obrana
- symbiotické soužití
- hledání hostitele nebo kořisti
- zneužití chemických signálů
  - chemická propaganda
  - chemické lsti
  - chemické mimikry a maskování
  - sociální parazitismus a otrokářství

Kairomony, příklad I: lýkožrout × pestrokrovečník

Ips typographus (lýkožrout smrkový)

- nejvýznamnější škůdce smrku (*Picea abies*)
- primární atraktant - terpeny emitované oslabenými stromy
- účinný vícesložkový agregační feromon

cis-verbenol

2-methyl-3-buten-2-ol

Thanasimus formicarius (pestrokrovečník mravenčí)

- hlavní přirozený predátor lýkožrouta smrkového
- vyhledává kořist podle emise agregačního feromonu
- po navigaci na napadený smrk loví larvy, kukly i imaga
- jde tedy o **kairomon** (z pohledu pestrokrovečníka)

Chemické lsti, příklad II: orchideje rodu *Ophrys* (tořič)

- tořiče *Ophrys* lákají samce samotářských včel rodů např. *Eucera* (stepnice) či *Andrena* (pískorypka) tvarem květů a vůní
- aroma květů obsahuje látky identické se složkami sexuálních feromonů samic (mimeze) - komplexní směsi vyšších alkoholů, esterů a terpenů
- při kontaktu se nalepí na čelo samců brylky s pylem pro dokonalé opylení
- po opylení květy začnou emitovat infochemikálie odpovídající tlumícím feromonům oplodněných včelích samic
- druhová specializace: každý z desítek druhů orchidejí rodu *Ophrys* má svého specializovaného opylovače ➤ snížení populace včel (ničení diverzity krajiny + insekticidy) ➤ vyhynutí tořičů
- vůně tořičů: **allomon**

Chemické lsti, příklad III: b) falešná "vůně smrti"

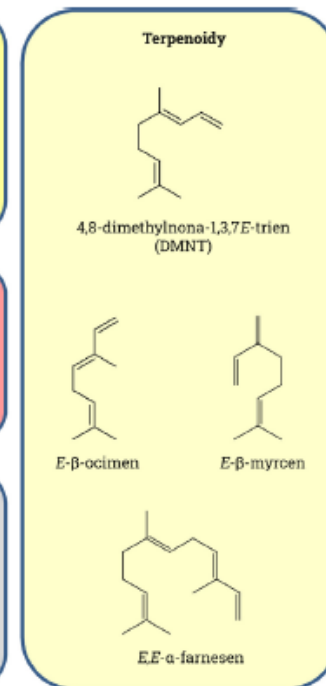
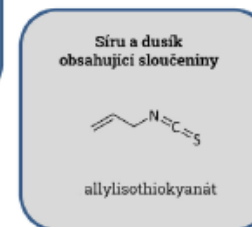
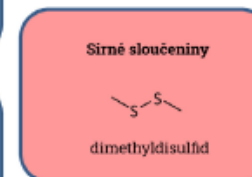
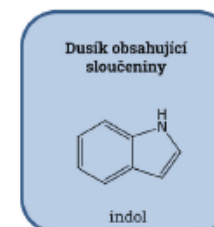
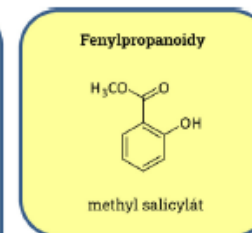
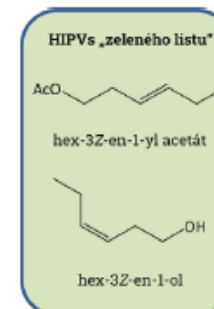
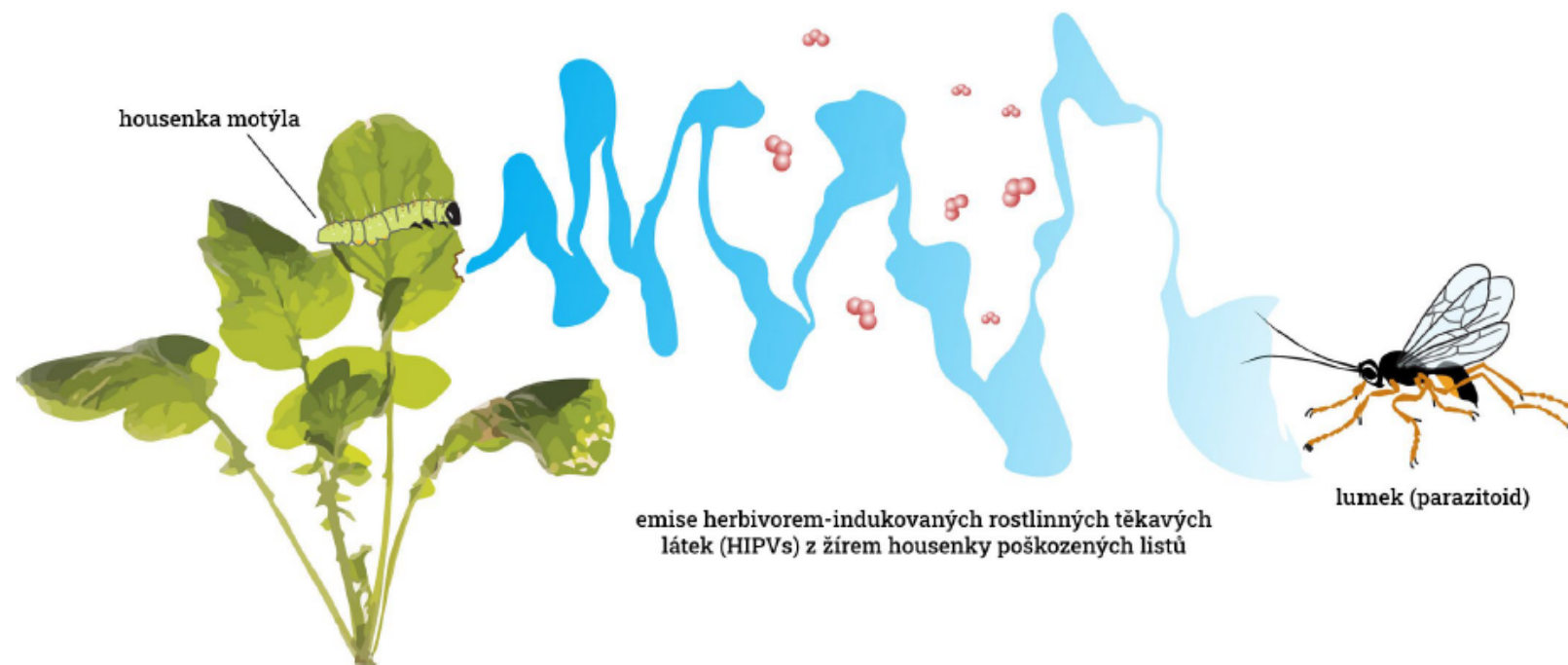

- arónovité rostliny (Araceae, např. *Helicodiceros muscivorus*) emitují stejné organosírné látky jako mrtvoly obratlovců a lákají jimi hmyz, především mouchy jako jsou bzučivky (*Lucilia* sp.)
- hadovkovité houby (Phallaceae, video: *Phallus impudicus*, hadovka smrdutá) používají stejný "falešný" mrtvolný zápach k nalákání hmyzu (opět much, ale i mrchožroutovitých brouků a chrobáků)
- atrahovaný hmyz pak zprostředkuje opylení či transport výtrusů
- klasický příklad použití **allomonu** (i když lze uvažovat že jde o **synomon** = oboustraný benefit, atrahpvaný hmyz získává zdroj potravy)

Allelochemikálie: Chemická komunikace hmyz × rostlina

Ditrofická interakce: lumek (parazitoid) × motýlí housenka

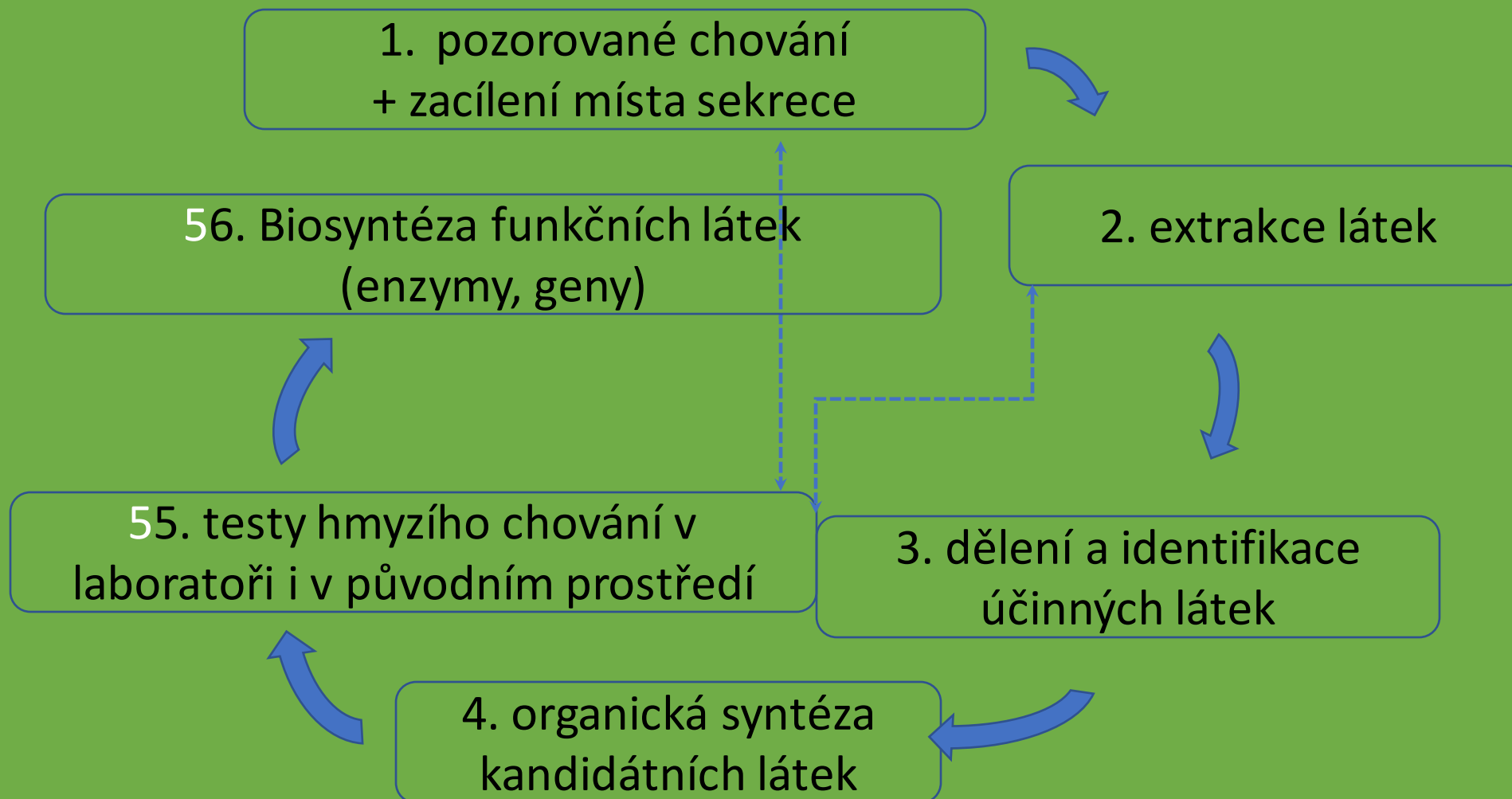

První přiblížení: parazitoid detekuje housenku pomocí těkavých látek emitovaných housenkou během úživného žíru (HIPVs: herbivore-induced plant volatiles)

Postup při výzkumu v oboru chemické ekologie

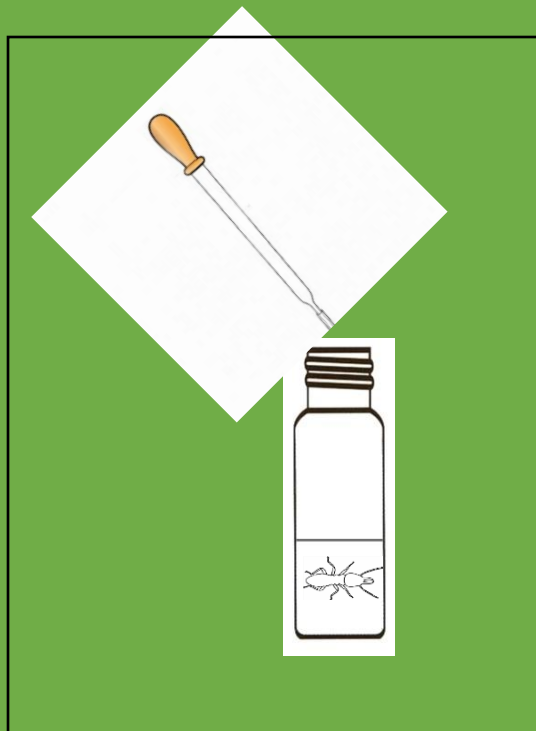
- těsná spolupráce biologa a chemika
- dobrá znalost chování živočicha, jehož chemické signály chceme studovat
- konkrétní představa o biologickém testu
- izolace aktivních sloučenin
- chemická analýza
- určení struktury
- syntéza aktivních látek
- biologický test - v laboratoři
- **biologický test - v polních podmínkách**

Práce chemicko-ekologického týmu

2. extrakce látek

Extrakce rozpouštědlem

Dynamický/ statický
headspace

SPME

3. dělení a identifikace účinných látek

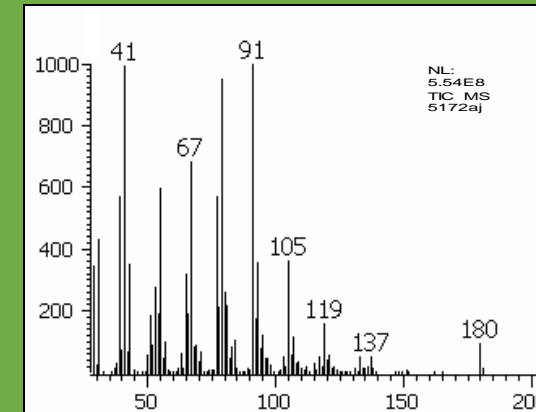
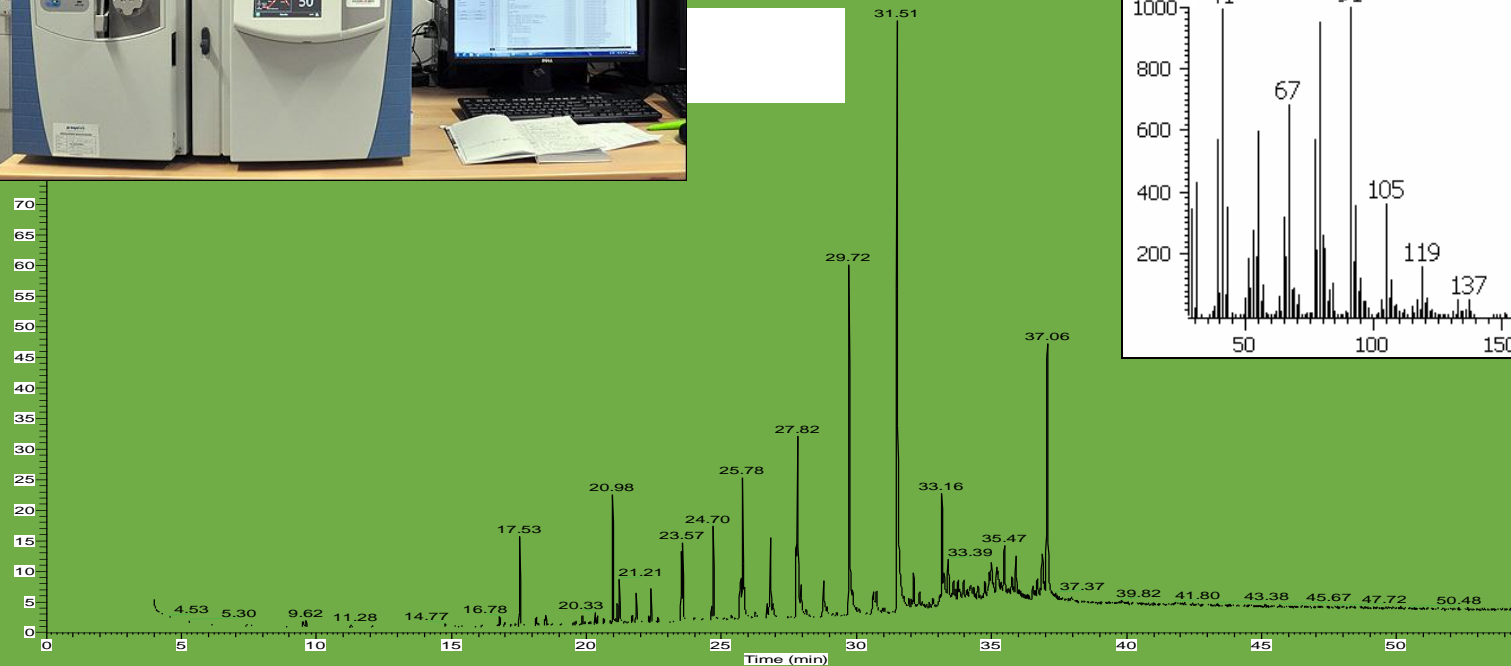
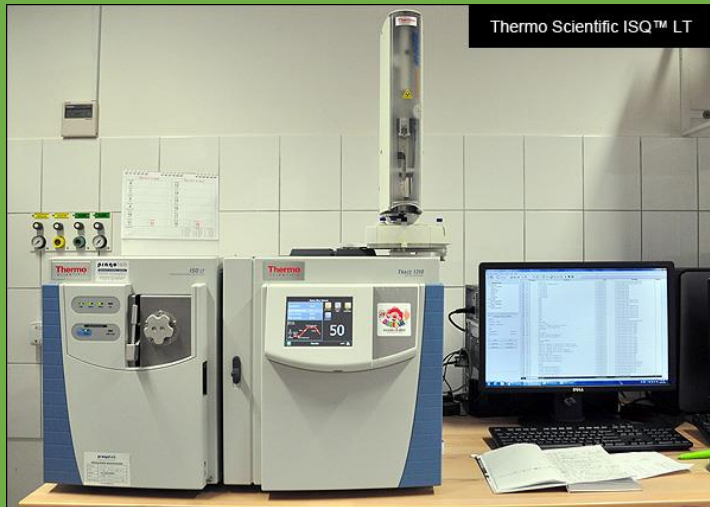
Plynová chromatografie s hmotnostní detekcí

Strukturní analýza

El ionizace

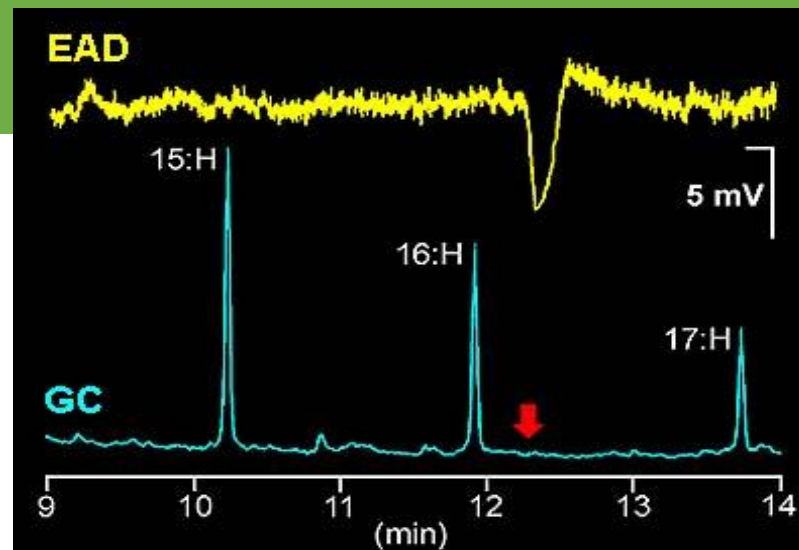
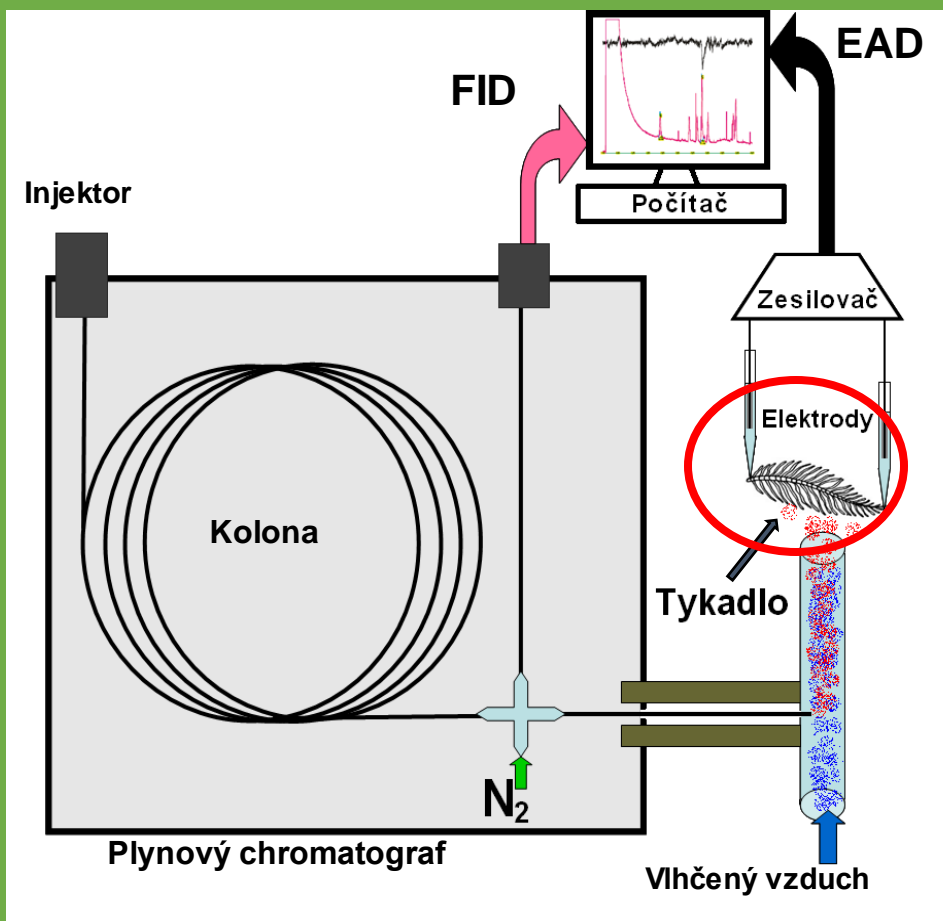
Identifikace na základě MS spektra

NIST knihovna + porovnání s RI

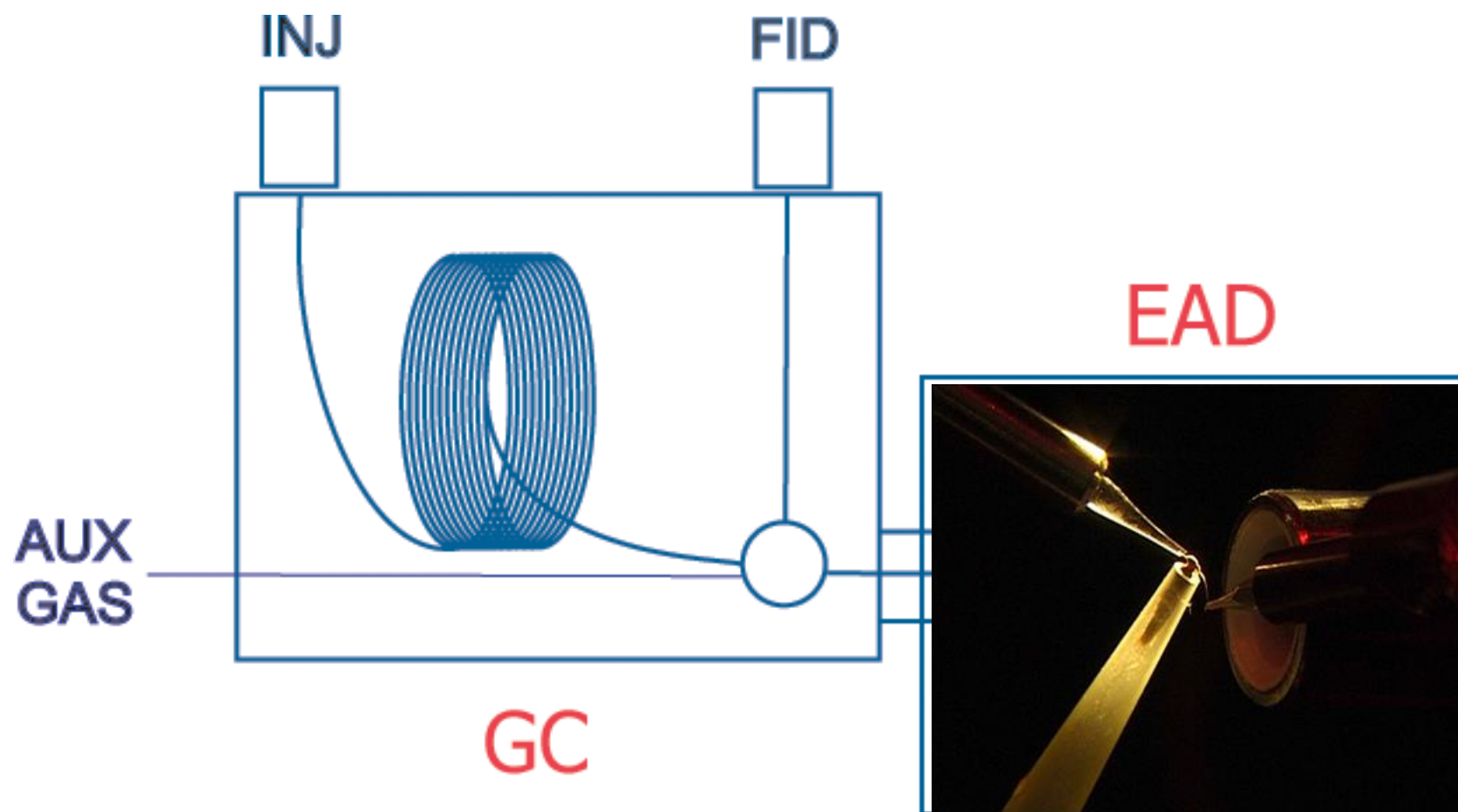
3. dělení a identifikace účinných látek

Electroantennography-EAD

Tykadlo jako biologický detektor GC-EAD

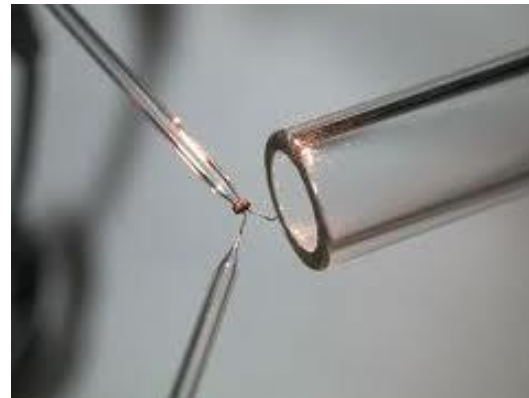
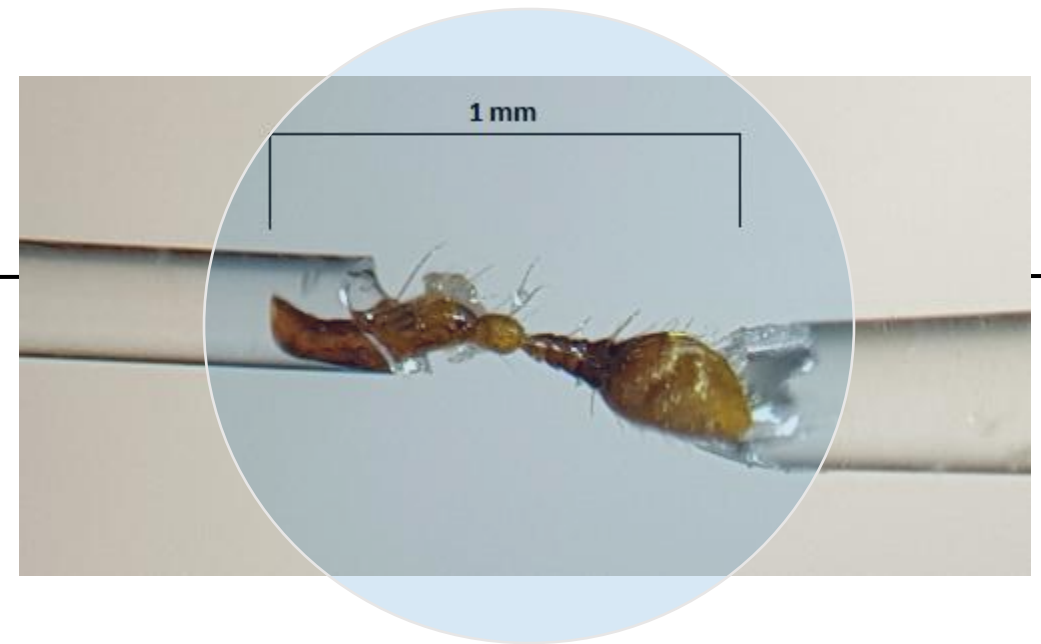

EAG

1957 – **Schneider** – napětí
mezi špičkou a bazí tykadla

Mění se po stimulaci

Relativně snadné

Proč studujeme semiochemikálie?

- mnoho druhů hmyzu jsou **vážní škůdci**, způsobující značné škody na zemědělských produktech:
  - obilí
  - ovoci a zelenině
  - skladovaných potravinách (mouka)
  - lesích a dřevě
  - látkách a šatech (vlna, kožišiny)

- **Insekticidy** - chemikálie hubící hmyz (neselektivně)
- Potřeba vyvinout metody ochrany rostlin, které by neškodily životnímu prostředí.
- **Integrovaná ochrana rostlin** (Integrated Pest Control *nebo* Integrated Pest Management)

Insekticidy 1950's - 1960's

- **DDT – 1939**
- Trvanlivé, levné, neškodné pro rostliny, široké spektrum, nízká akutní toxicita
- Vedlejší efekty :
  - Selektce rezistentních druhů
  - Poškození necílových druhů
  - Nové sekundární druhy
  - Kumulace v potravním řetězci
- Stále hlavní taktika
- Poškození škůdci roste navzdory úsilí
- Začarovaný kruh (Pesticide treadmill)-

Výhody použití feromonů

- nízké koncentrace
- specifická k cílovému druhu hmyzu
- netoxické

Nevýhody použití feromonů

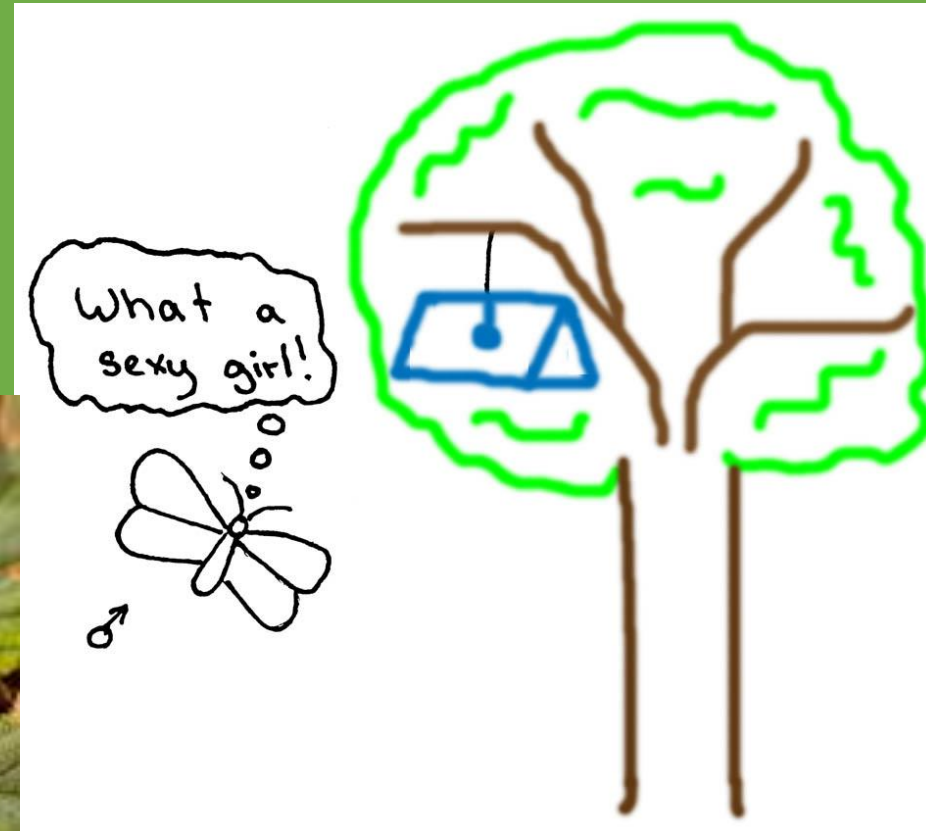
- drahá výroba
- nároky na aplikaci, obsluhu lapáků, vyhodnocení

Způsoby využití feromonů

- **Monitorování** (*monitoring*) doby letu a hustoty populace škůdce; feromonový odparník nahrazuje samičku a láká samce; feromonový lapák
- **Desorientace** (*mating disruption*) - nasycení atmosféry sexuálním feromonem; samci nejsou schopni lokalizovat samičku, proto nedojde ke spáření.
- **Masový odchyt** (*mass trapping*) - použití agregačního feromonu při vysoké hustotě populace; láká obě pohlaví (*attract and kill*)

Monitorování (*monitoring*) doby letu a hustoty populace škůdce; feromonový odparník nahrazuje samičku a láká samce; feromonový lapák

Klíněnka jírovcová/jírovec maďal

Samičí feromon: (E,Z) -8,10-tetradekadienal

Monitorování – feromony

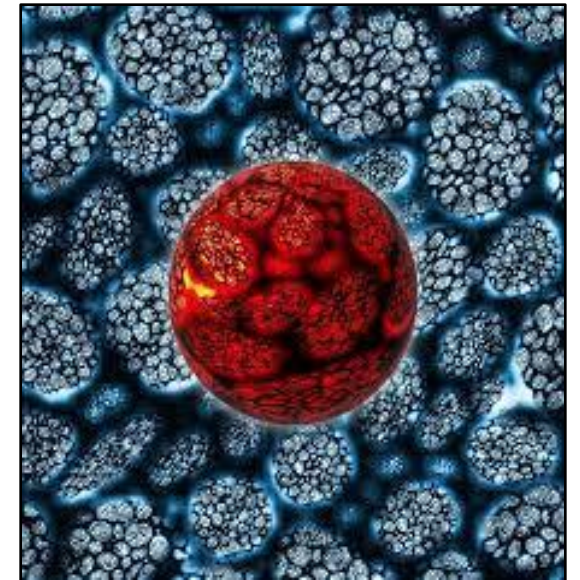
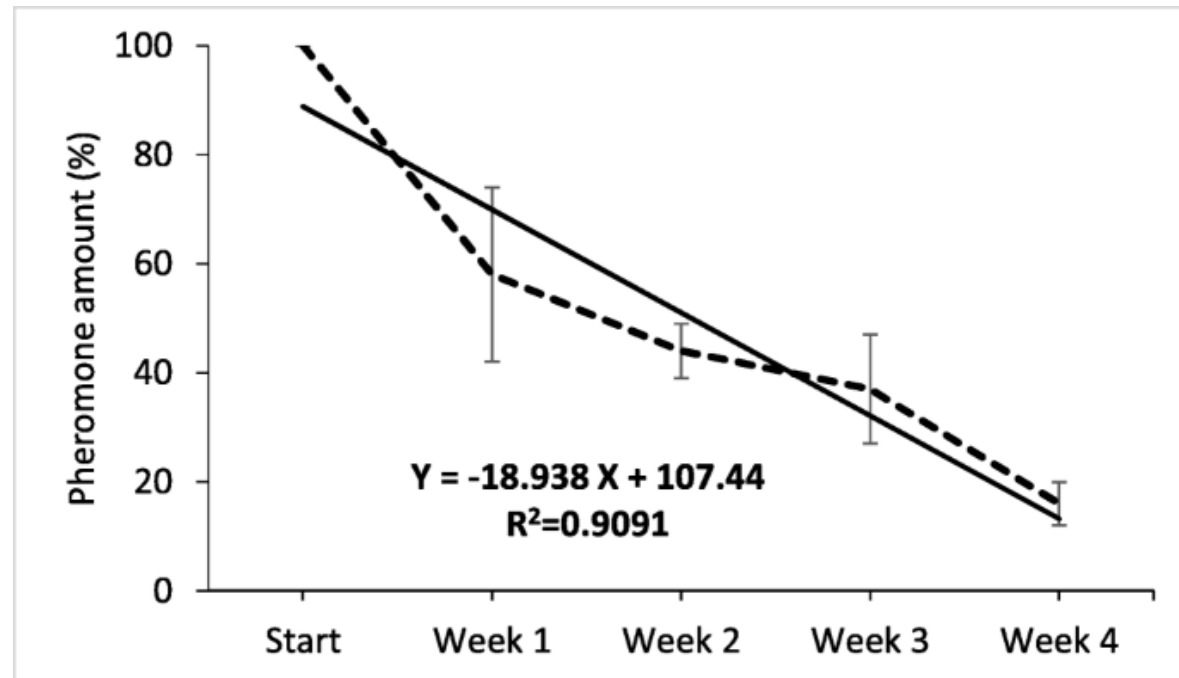
Odparníky

Složení

Stabilita

Míra uvolňování

Tzv. release rate

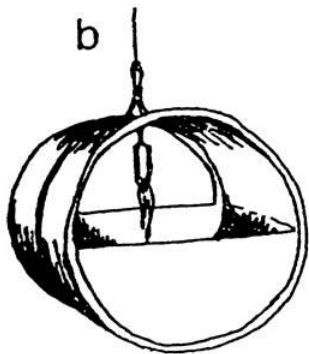
Nanopartikule

Pheromone traps

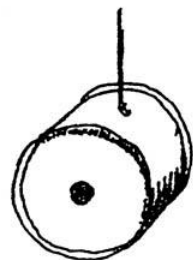
a

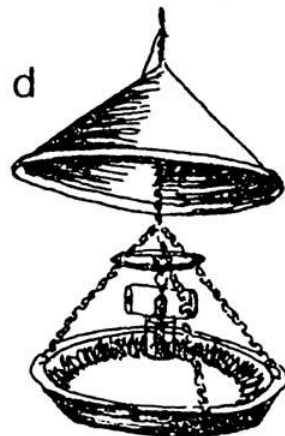
b

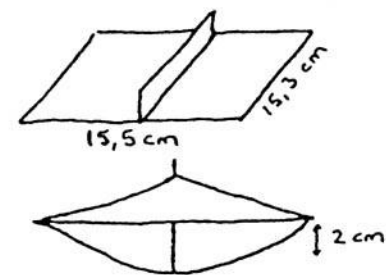
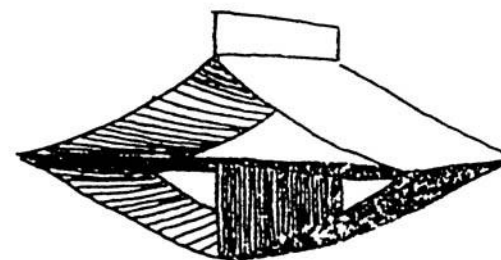
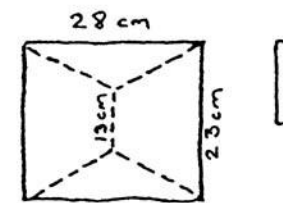
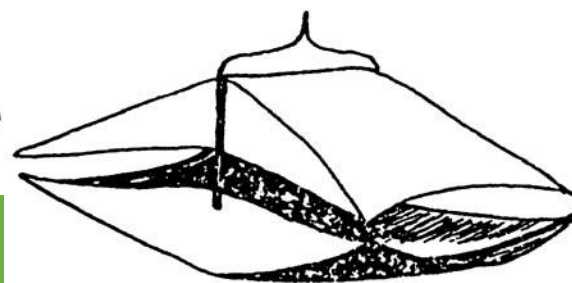
c

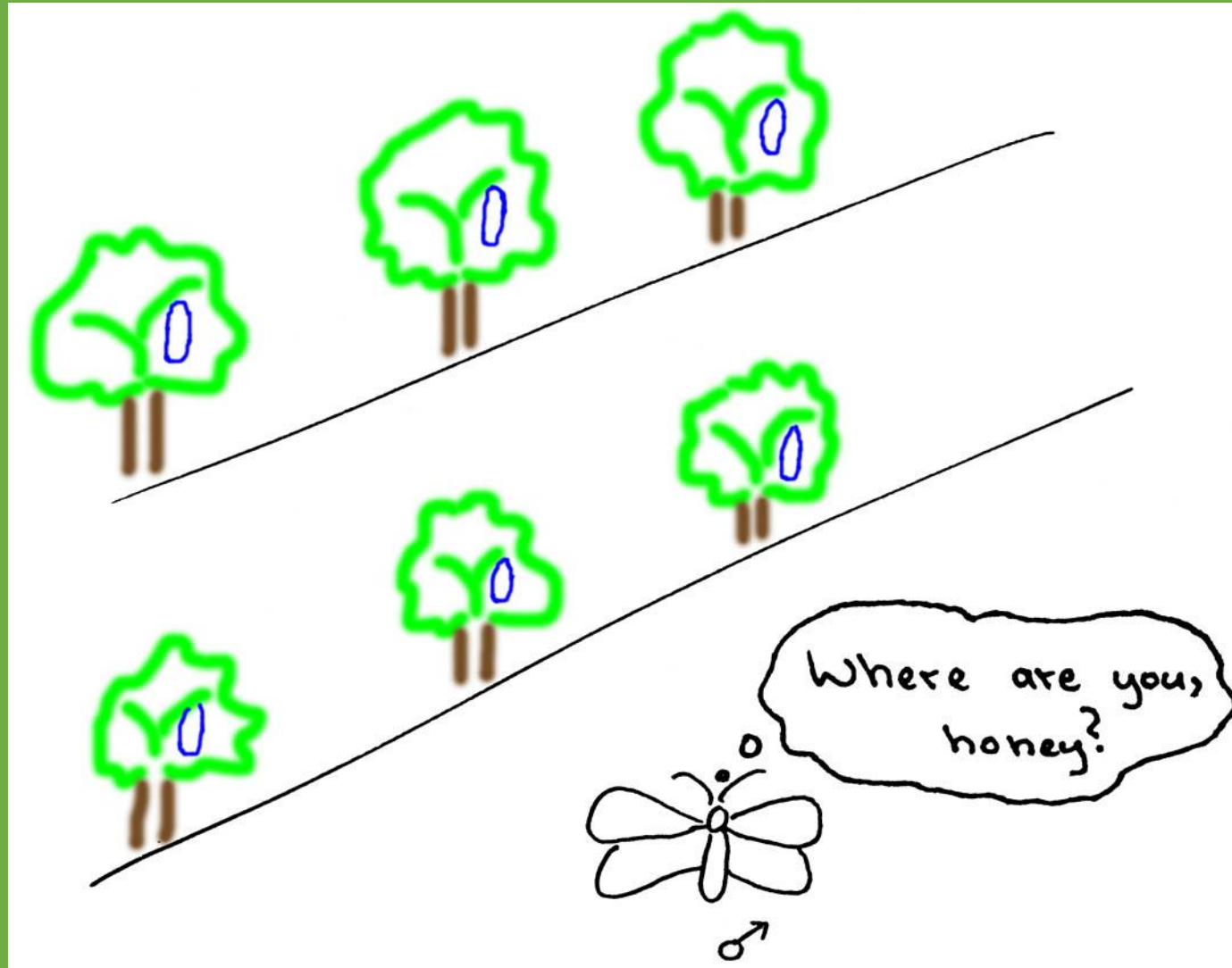
d

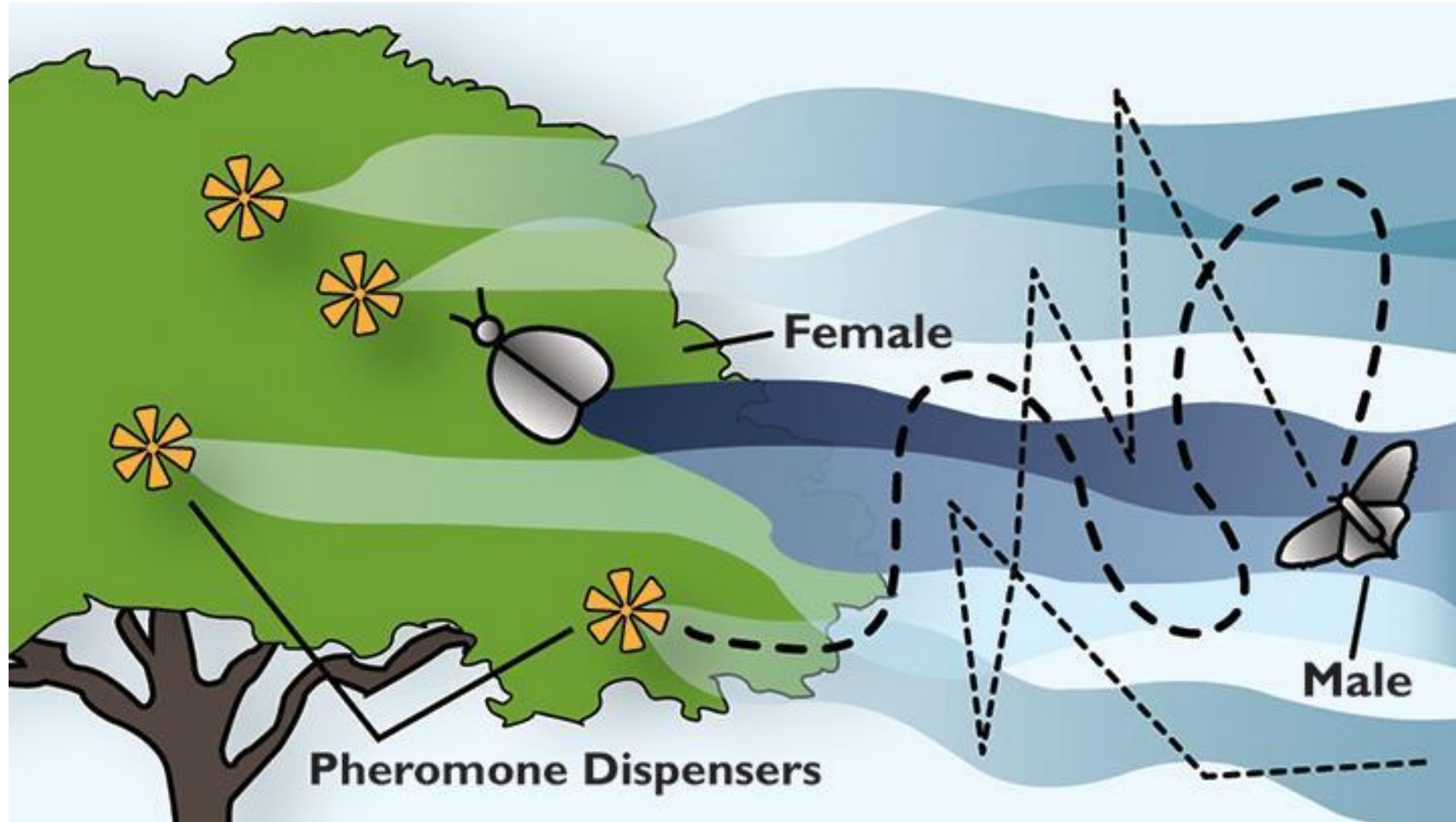
Feromonový odparník a lapač

Desorientace (*mating disruption*) - nasycení atmosféry sexuálním feromonem; samci nejsou schopni lokalizovat samičku, proto nedojde ke spáření

Mating disruption

Agregační feromony kůrovců

*Ips acuminatus, I. amitinus, I. cembrae, I. duplicatus, I. sexdentatus,
I. typographus, Pytiogenes chalcobraphus, P. curvidens, P. spinidens,
Pytiophthorus pytyographus,*

Telobius vittatus

Scolytus multistriatus, S. pigmeus, S. scolytus

Xylocleptes bispinus, X. domesticum, X. lineatum, X. signatus

Taphrorychus bicolor

Kůrovci

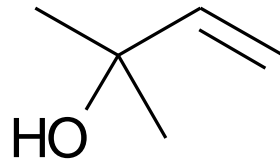
Feromon *Ips typographus*

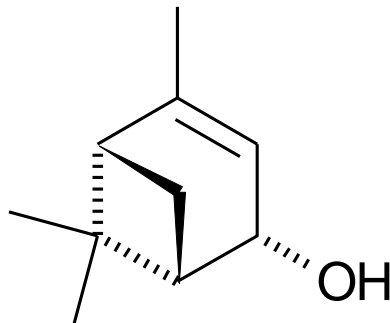
Ips typographus, European spruce bark beetle

Feromon

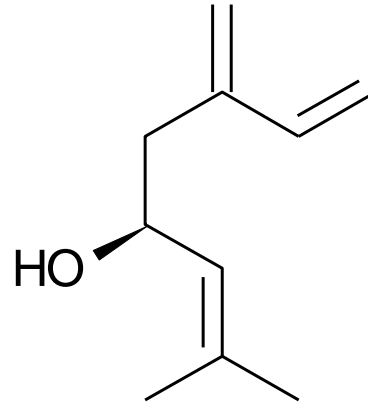
2-Methyl-3-buten-2-ol

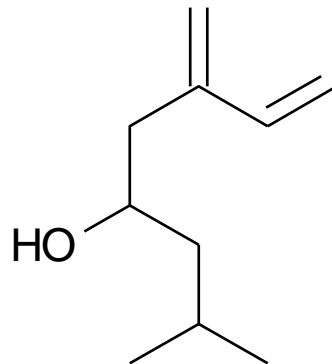
(-)-(4S)-*cis*-Verbenol

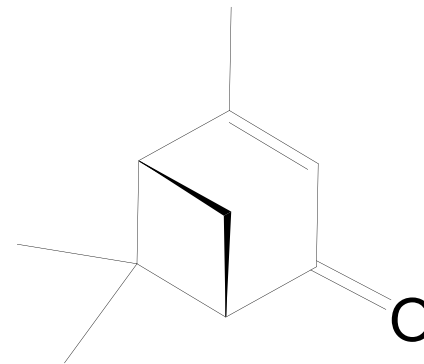
Ipsdienol

Ipsenol

Switch feromon

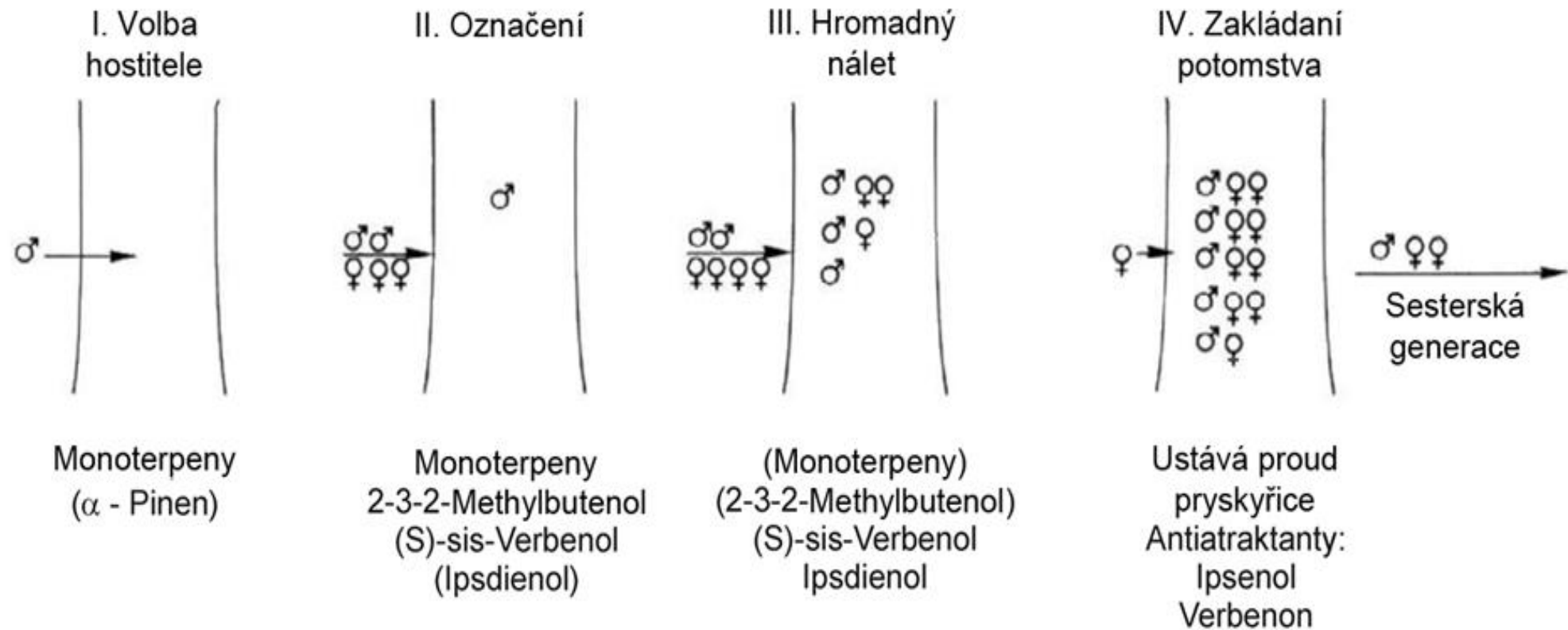

verbenone

Wermelinger B.: *Forest Ecology and Management*, 202,67, (2004)

Schiebe C., Attraction and Resistance in the *Picea abies* – *Ips typographus* System. PhD. THESIS, Acta Universitatis agriculturae Sueciae (2012)

A. Mechanismus náletu *Ips typographus* na hostitelský smrk

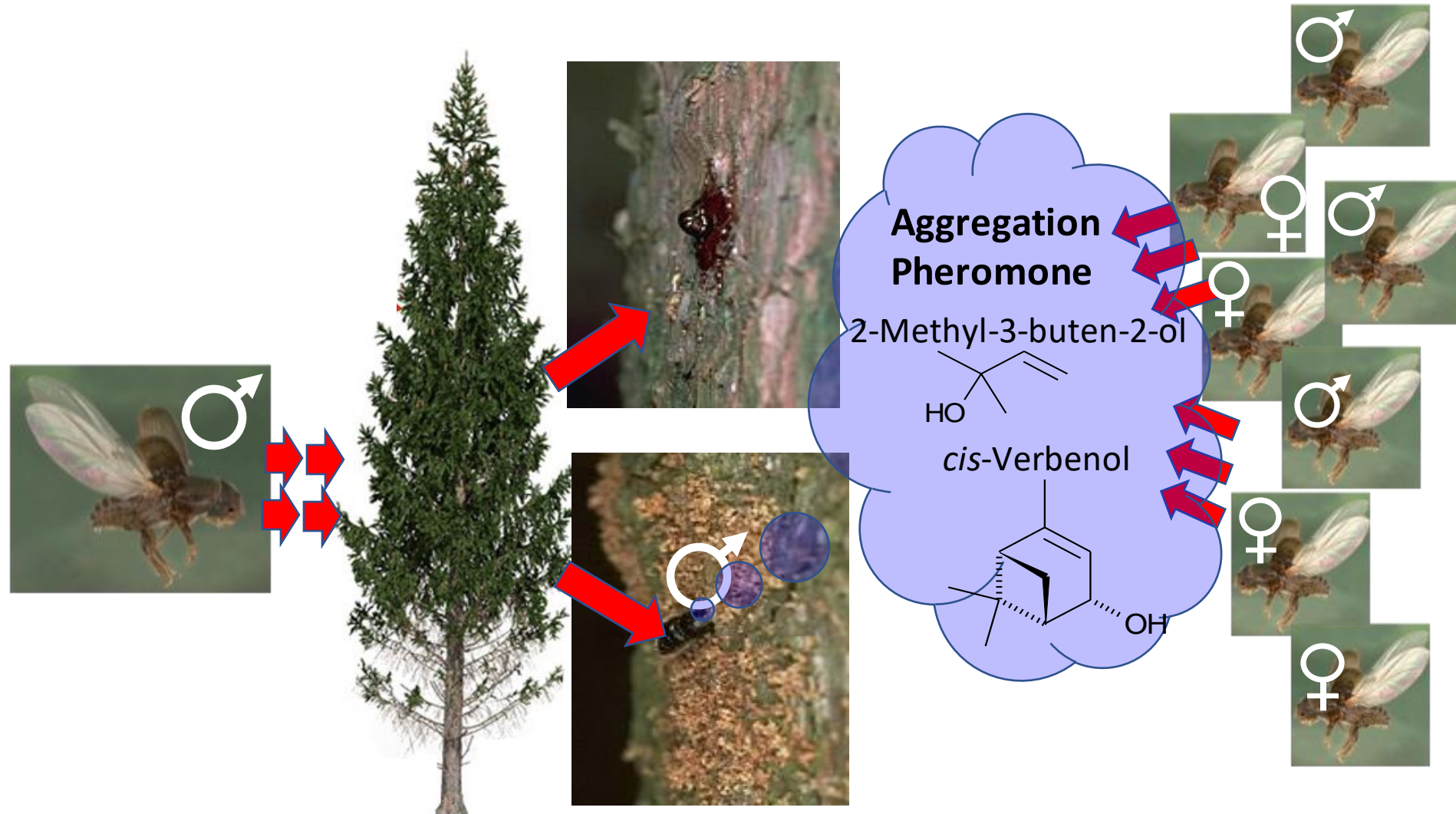
**Primární atrakce
(náhodné přistání)**

Agregační feromon

**Antiatraktant
Switch feromon**

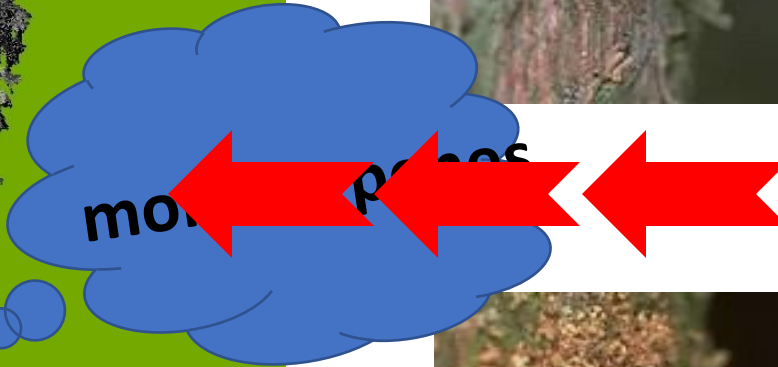
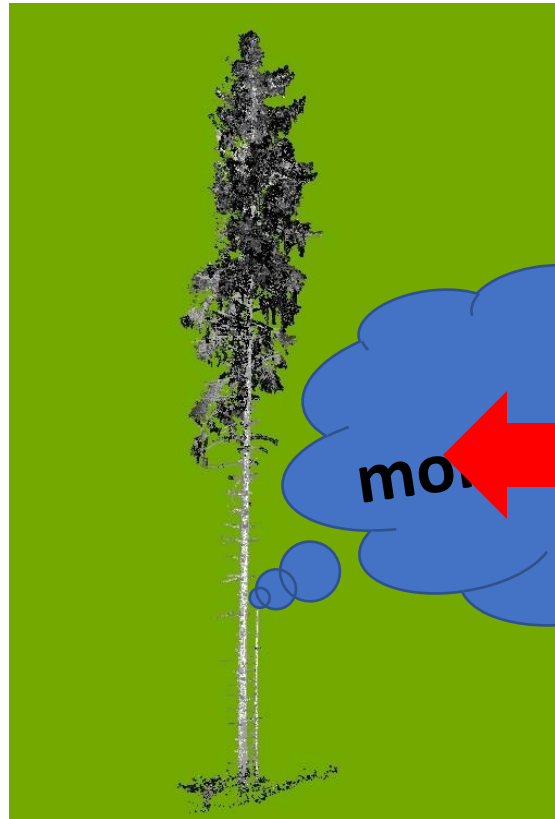

Attack dynamic of Norway spruce by the *Ips typographus*

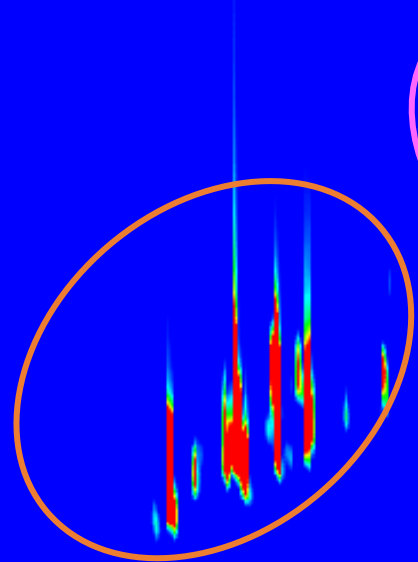
Mechanismus výběru hostitelského stromu

A. primární atrakce

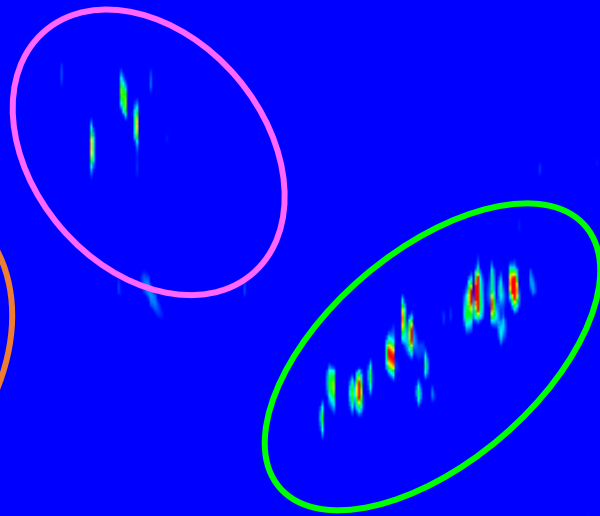

GC×GC-TOFMS analýza těkavých látek smrku

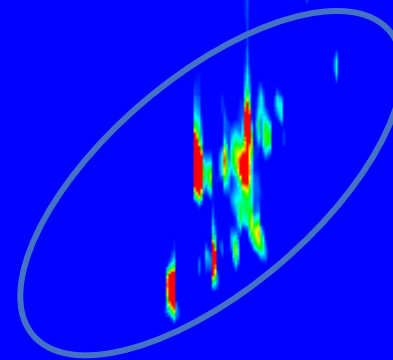

Monoterpenes

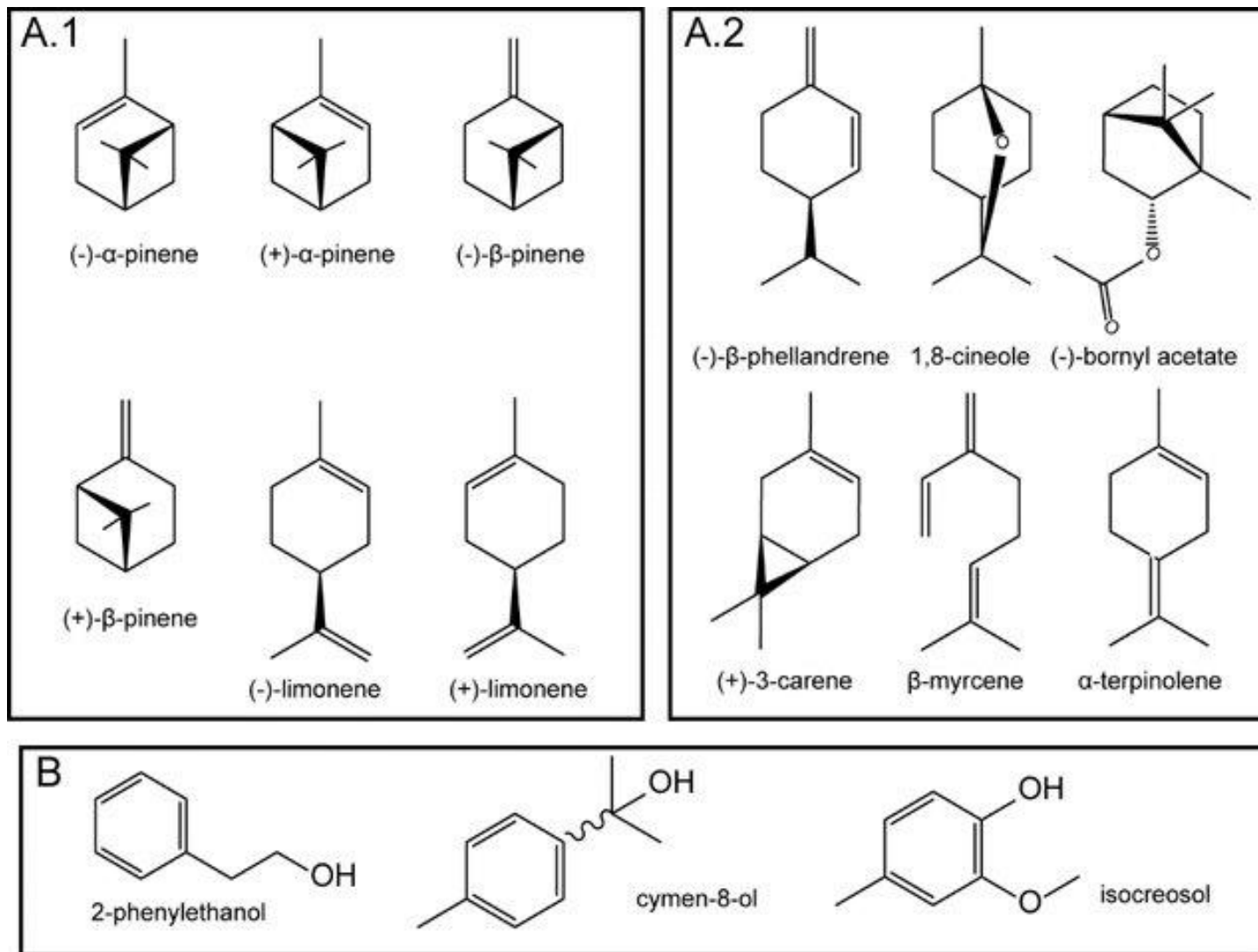

Sesquiterpenes

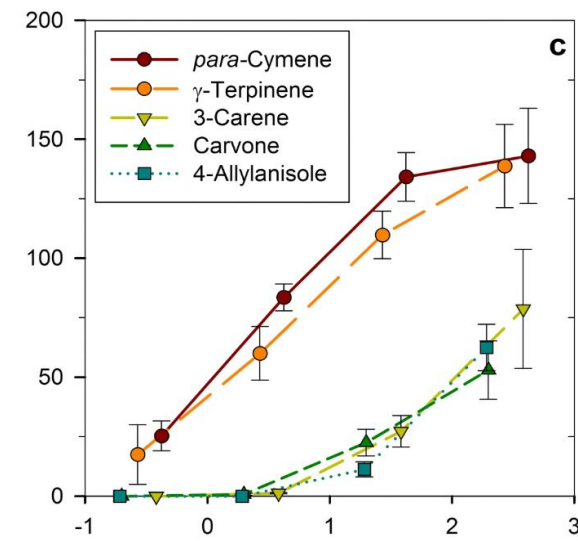
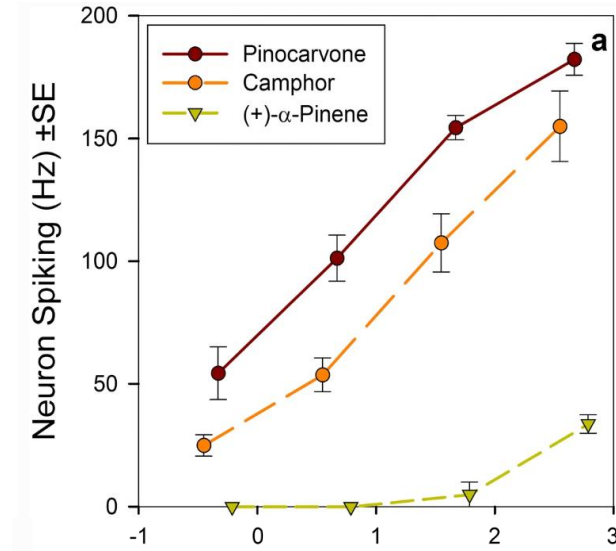
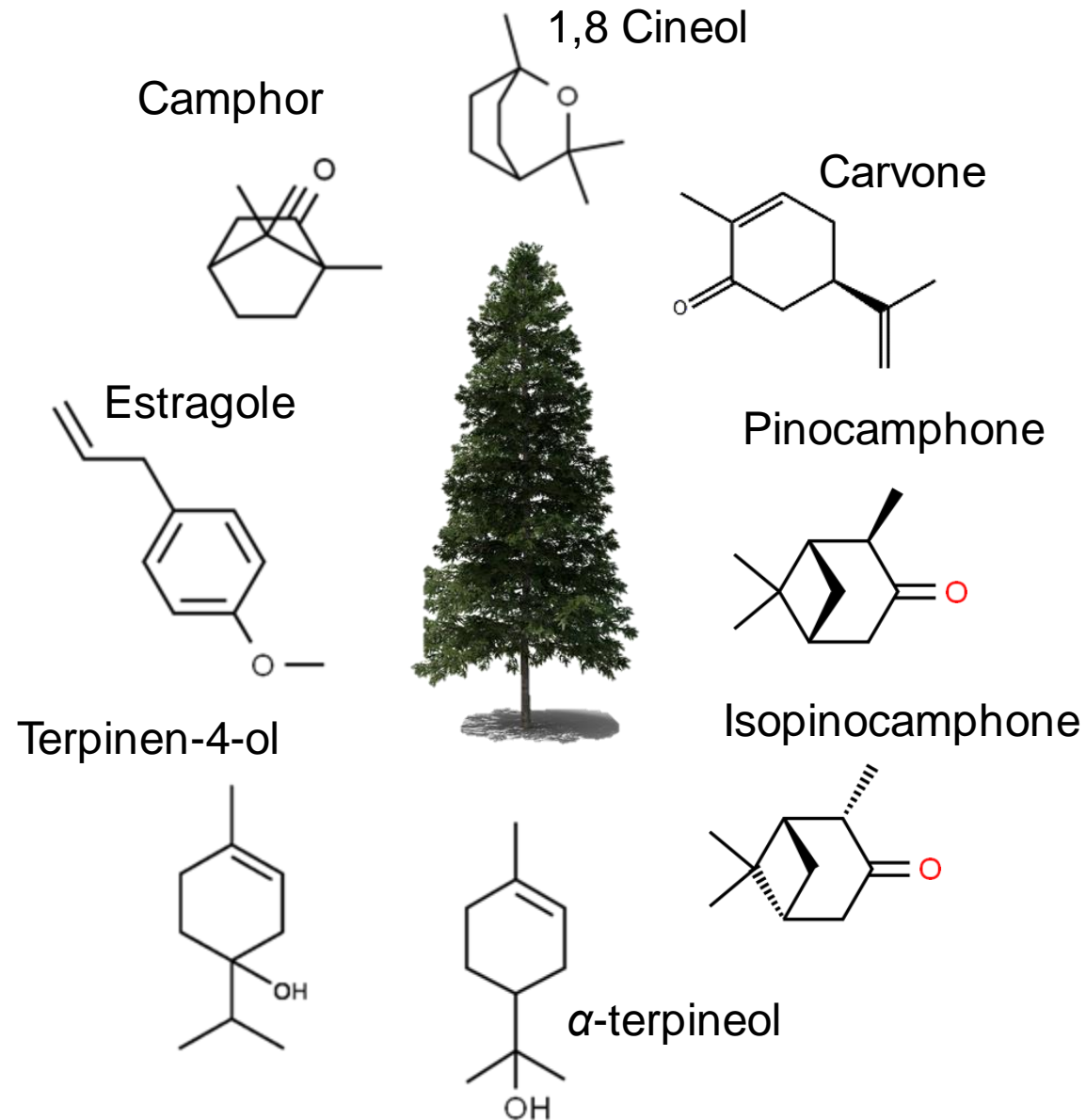

Diterpenes

Monoterpenické uhlovodíky + oxidované monoterpeny + krátké fenoly

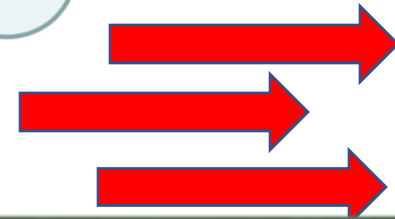
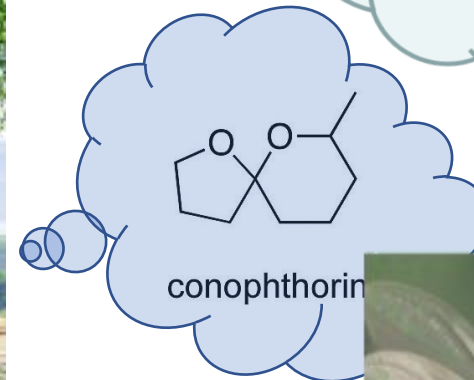
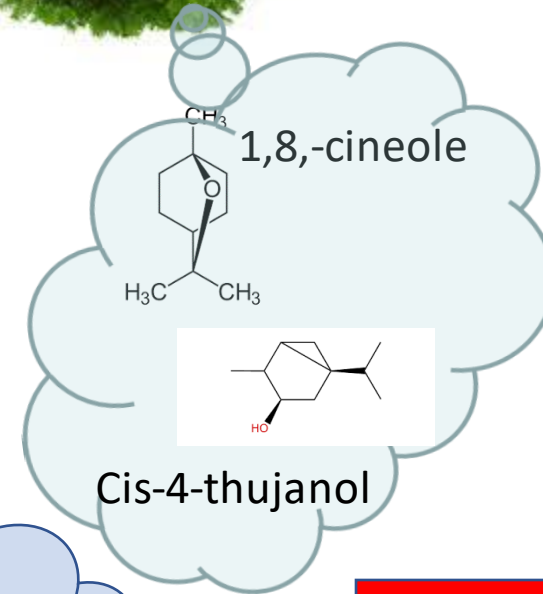
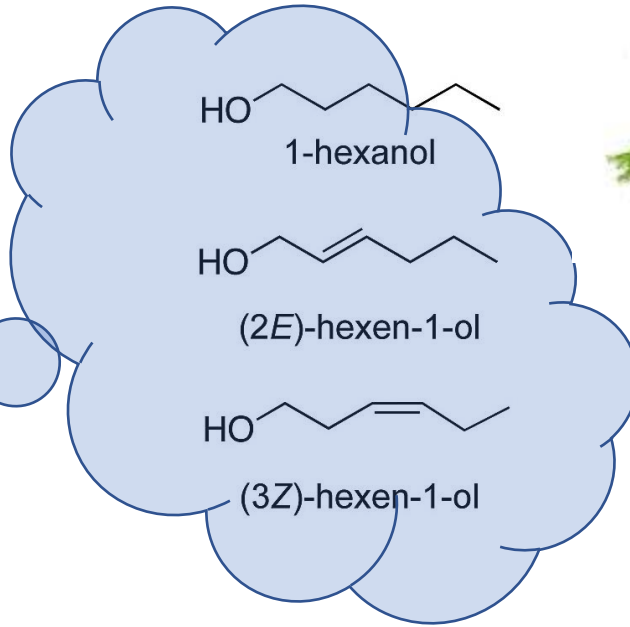
Oxidované monoterpeny, látky s malým zastoupením, ale velkou odezvou na broučím tykadle

Host elicit responses via antenna of *I. typographus*

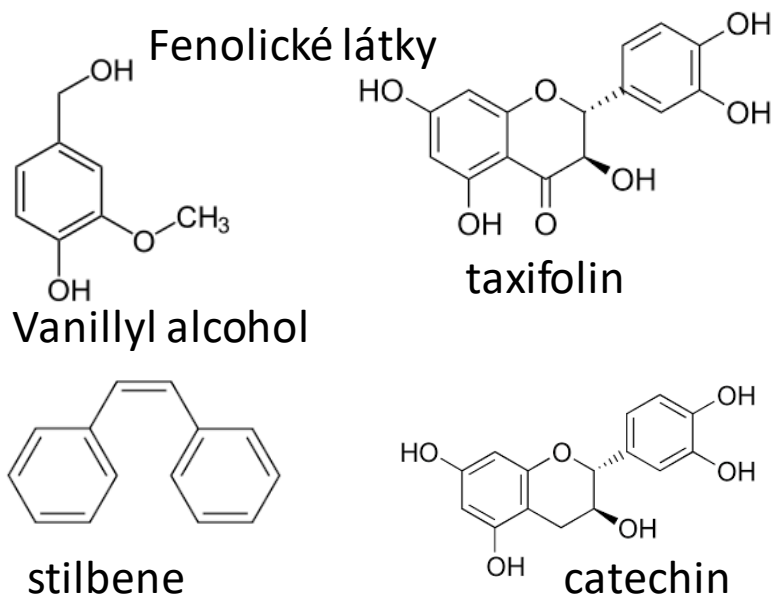
Mechanismus výběru hostitelského stromu

B. Vyhýbání se nevhodnému habitatu

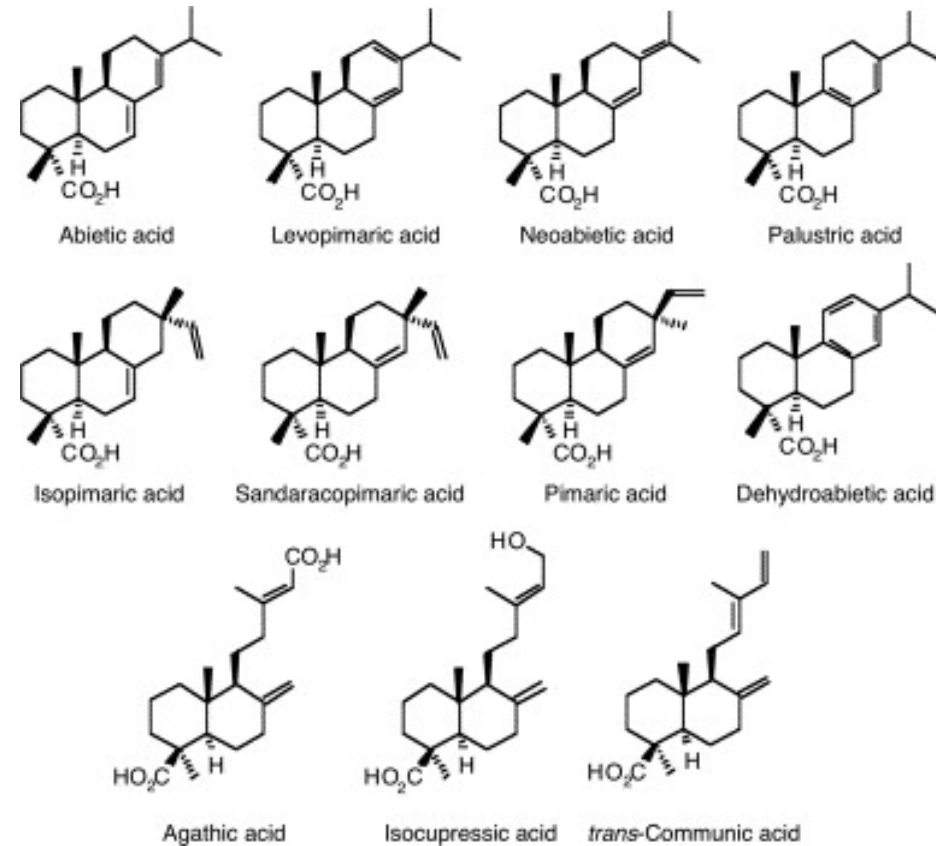

Mechanismus výběru hostitelského stromu

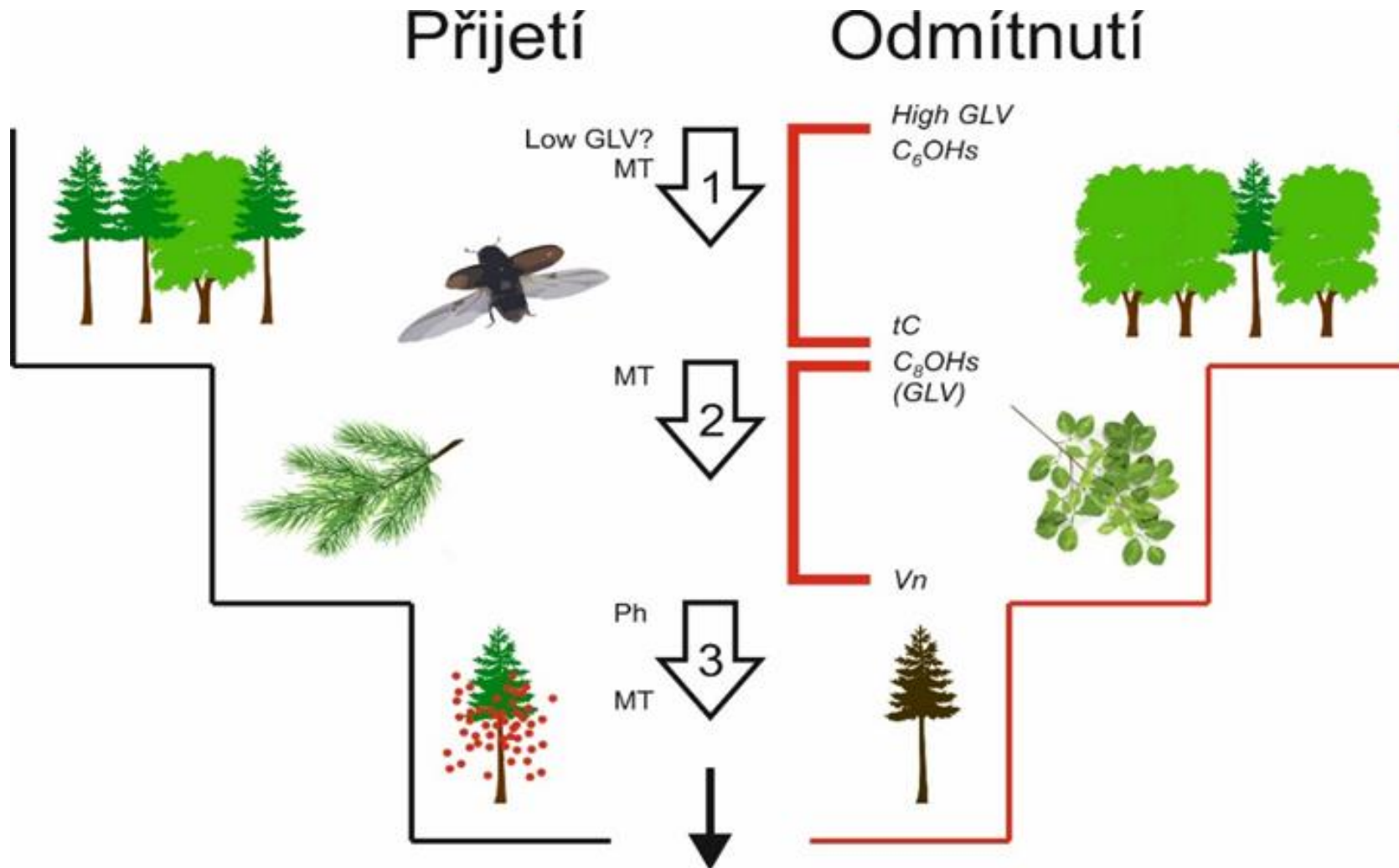
B. Teorie náhodného přistání a „ochutnání“ vhodnosti hostitele (short range)

Dieterpenické kyseliny z pryskyřice

Interakce hostitelského prostředí s lýkožroutem smrkovým

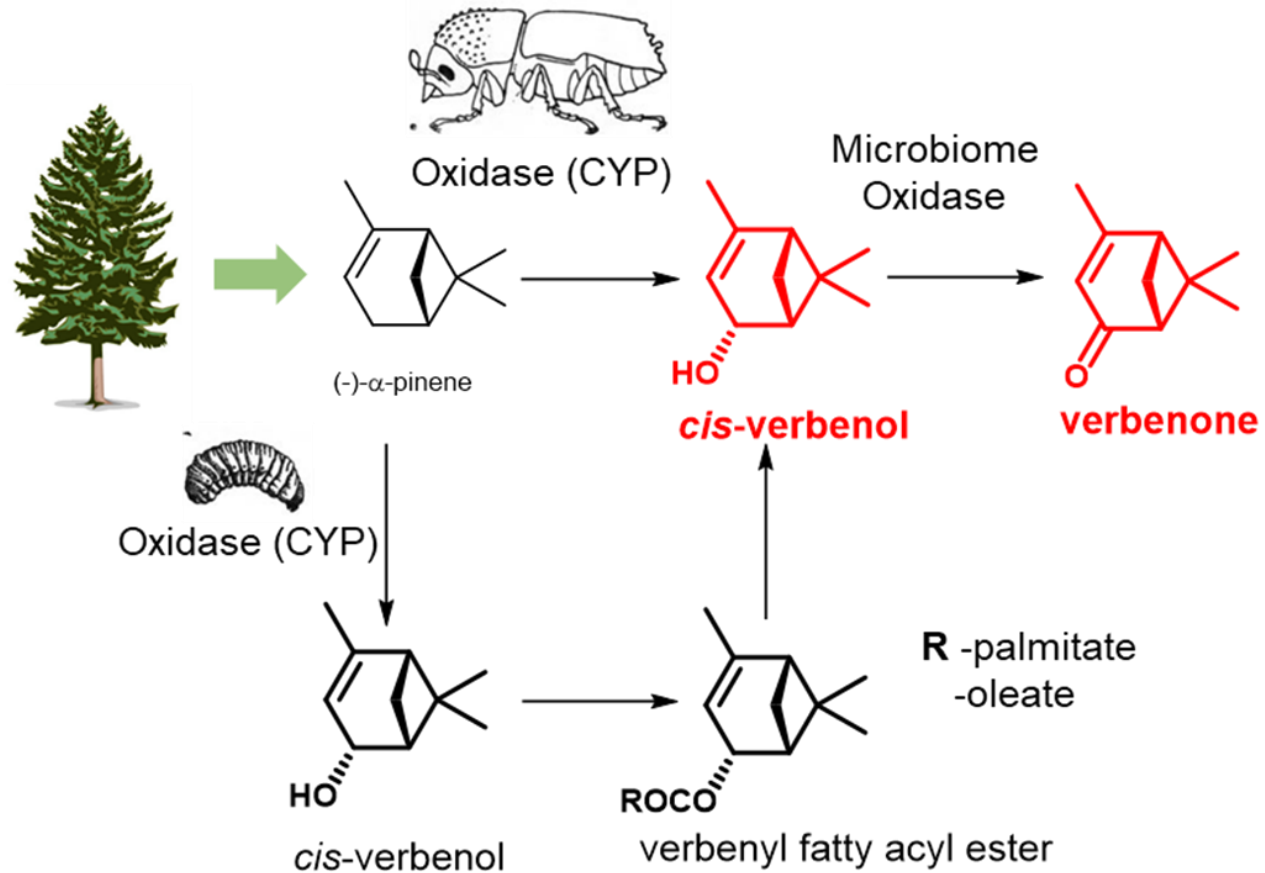
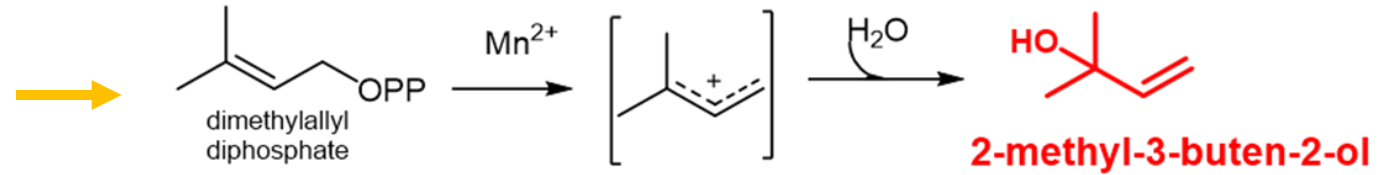

Biosyntéza agregačního feromonu
Ips typographus

de novo, Methylbutenol synthase

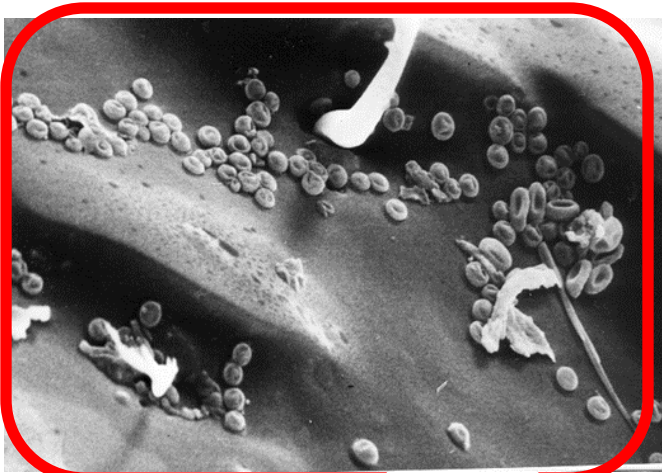
Mevalonatový řetězec

Chemicko ekologická nika *Ips typographus* -další aspekty z prostředí

- **Ophistomatoidní houby**

Symbiotické, asociované houby (blue stain fungi, Ophiostoma, Ceratostyis – Endoconodiophora. Leptographium atp.

2-Phenyl ethanol,

2-Phenylethyl acetate

3-Methyl-1-butanol (isopentenylalcohol)

2-Methyl-1-butanol

3-Methyl-1-butyl acetate (isoamylacetate)

2-Methyl-1-butyl acetate, (2-methylbutylacetate)

Geranyl acetone

Geranyl acetate

Typographus pheromone

+ Volatiles emitted by ophiostomatoid symbiotic fungi

Chemical structures shown:

- CC(C)C(=O)OCC(C)C
- CC(C)C(=O)OCC(C)C
- CC(C)C(=O)OCC(C)C
- CC(C)C(=O)OCC(C)C
- CC(C)C(=O)OCC(C)C
- CC(C)C(=O)OCC(C)C

Fungi mycelia inoculated on agar in perforated Petri dish

Dispensers with fungi compounds

Parazity, mites

Predátoři

- Brouci (Cleridae)
- mouchy (Dolichopodidae)
- Parazitické vosičky (Pteromalidae, Braconidae) –lákány těkavými látkami ze stromů 9oxidované monoterpeny)

Thanasimus, petrokorečník, lákán feromonem